Könyvtár | Kutató
KÖZPONTI KÖNYVTÁRA
Budapest IX., Dimitrov tér 8.
Ff 5047

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXIV. ÉVFOLYAM, 5. SZÁM — ÁRA: 1,40 FORINT — 1982. MÁRCIUS 18.

EFIN-program

(Március 15–21.)

Az EFIN programjairól az egyetemi újságoknak Bárd András, a KISZ Budapesti Bizottságának titkára adott tájékoztatót az elmúlt napokban.

Másodszor rendezi meg a KISZ Budapesti Bizottsága az egyetemi és főiskolai KISZ-szervezetekkel együttműködve a forradalmi ifjúsági napok rétegrendezvényét, a budapesti egyetemi és főiskolai ifjúsági napokat.

Ízelítőt adunk a programból. A kulturális rendezvények sorában filmsorozatra kerül sor a SOTE-n, amelynek keretében vetítik a Fényes szeleket, A Tanút, az Oldás és kötést, a Nehéz embereket, a Küldetést és a Szabadgyalogot.

Bemutatót tartanak az egyetemi és főiskolai művészegyüttesek is a BME Szkéné Színpadán. Fellép a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, az ELTE JTK színjátszó csoportja, a BME színjátszói, valamint a Közgazdaságtudományi Egyetem együttese Weöres Sándor holdbéli csónakos című darabjával.

A sportprogramok között lesz asztalitenisz-verseny a Kandó Kálmán Műszaki Főiskolán (március 17.), sakktorna a BME-n március 18-án, kosárlabda-viadal szintén a BME-n március 20-án, labdarúgás március 18-án, 20-án és 21-én a BEAC és a MAFC-pályán, vízilabda-vetélkedő a Sportuszodában március 20—21-én

Nyitott klubnapokat is tartanak az egyetemeken. Március 17-én a KEK-en lesz dzsesszlemez-bemutató és -árusítás, archív dzsesszfilmek, fellép a Pege-kvartett és Tomsits Rudolf kvartettje. Március 18-án a BME R-klubjában előadást tart Kósa Erzsébet a házasságról és válásokról. Március 19-én a BDGMF Rudas klubjában este 7 órakor Esterházy Péter Spionjátékát mutatja be Vallai Péter. Ugyancsak március 19-én, de az ELTE Budaörsi kollégiumának klubjában népművészeti kirakodóvásár lesz délután, este pedig a V' Moto Rock együttes ad hangversenyt. Március 20-án a Közgáz klubban rockreflektor, míg a SOTE-n nemzetközi est lesz.

Március 20-án 10 órakor a BME-n rendezik meg az egyetemek és főiskolák KISZ-aktivistáinak és az intézményi tanácsok hallgatói képviselőinek oktatáspolitikai tanácskozását. A téma a KISZ-szervezetek részvétele a felsőoktatás korszerűsítésében. Vitaindítót tart Szandtner Iván, a KISZ KB egyetemi és főiskolai tanácsának titkára, Bihari Mihály, a Művelődési Minisztérium egyetemi és főiskolai főosztályának vezetője és Bárd András, a KISZ Budapesti Bizottságának titkára.

Pezsgő programot biztosítanak az erre az alkalomra 25. utca névre átkeresztelt Váci utcában, a Kristóf téren és a Vörösmarty téren is. Fellépnek itt amatőr színjátszó együttesek, lesz táncház, filmvetítés, ifjúsági kabaré, külpolitikai fórum Sugár Andrással, Arató-diszkó, szerepel a Magyar Ifjúság orvosi rovata, azaz dr. Veres Pál.

A programok helyét és idejét pontosan bárki megtudhatja a plakátokról, vagy a Tájoló '82 című kiadványból.

Április 4-i ünnepség

Felszabadulásunk 37. évfordulóját egyetemünk április 2-án ünnepli meg 14 órakor a Ráday utcai kollégiumban. Ünnepi beszédet mond Kovács Ferenc egyetemi tanár. A megemlékezés kamaraműsorral zárul.

A KISZ-bizottságon

Sikertelenség

Az ülés személyi kérdések megtárgyalásával kezdődött. A KISZ-bizottság *Kovács Mária szervező titkárt egészségügyi és tanulmányi okokra való tekintettel, saját kérésére funkciója alól felmentette.*

Süle Andrea ismertette az oktató-nevelő munka hallgatói *véleményezésének új, kérdőíves rendszerét,* amit ebben a félévben vezetnek be. A névtelenül, egyénenként és *oktatónként kitöltött kérdőív tárgyakról és a tananyagokról is tartalmaz kérdéseket.* Számítógépes feldolgozás után, *az eredményeket a Közgazdász közli.* A tanszékek az eredményeket *felhasználhatják az oktatók, illetve a kari tanácsok, a tanszékek munkájának értékelésében.* A szélsőséges esetekben a KISZ-bizottság további részletes csoportos jellemzést kért. Ezekről az oktatókról azután évente készül ilyen jellemzés, ami a *személyi anyagukba is bekerül. A KISZ-bizottság évente nyolc-tíz tanárt emlékplakettel jutalmaz.* A hallgatók *az alternatív tárgyakról és blokkokról évente jellemzést készítenek, amit a KISZ az állami tájékoztatóhoz csatol. A KISZ-bizottság a hallgatói véleményezés rendszerét jóváhagyta.*

Szilvásy György javaslatot tett arra, hogy a KISZ-bizottság *hozzon létre munkabizottságot, ami az IP intézkedési tervének végrehajtását figyelemmel kísérné* és folyamatosan *ellenőrizné.* Kötelezően tagjai lennének az egyetemi tanács póttagok, akik kari tanácstagok is egyben. *Feladatuk* lenne, hogy tájékoztatásuk nyomán a KISZ-bizottság *átfogó képet kapjon az egyetemi tanács és a kari tanács üléseiről.*

Balogh László kétségbe vonta *a munkabizottság* életképességét. Szerinte *nem fogja tudni ellátni feladatát.* Az egyetemi és kari tanácsi határozatokat megakadályozni nem tudja. A bizottság olyanokból állna, akiknek egyébként is feladatuk, hogy az IP intézkedési tervének megvalósítására ügyeljenek. *A feladat ellátásához nincs szükség új bizottságra.* A tartalommal egyetért, a formával nem.

Csanádi Péter szerint leterhelt embereket akarnak a bizottságba bevonni. A bizottsági forma az egyetemi és kari tanácstagok számára csak kötelességeik megerősítése lenne.

Szilvásy György elmondta, hogy a bizottsággal olyan hallgatói fórumot szeretett volna létrehozni, amely az egyetemi tanács és a kari tanácsok munkáját figyelemmel kíséri és jelzi, hogy az ott születő döntések mennyire felelnek meg az IP intézkedési tervének, s amely létével is kihívást jelentene azok számára. *A javaslat a KISZ-bizottság tagjainak egyet nem értésén megtörött, a szavazás eredménye: négyen a munkabizottság ellen, ketten mellette. (Szilvásy, B. Kiss.)*

A továbbiakban Szilvásy György *a KISZ-bizottság támogatását kérte a szociális, kulturális alap felosztásával kapcsolatos vitában képviselt véleményéhez. (A vita jelenleg a szakszervezettel folyik a felosztás mikéntjéről.)* A KISZ-bizottság tagjai egyetértettek azzal, hogy az IP intézkedési tervének értelmében szükséges a hallgatók céljait szolgáló pénzösszeg szinten tartása.

A fentieken kívül további napirendi pontként *Székely István a jelölő bizottság összetételét,* az eddigi jelöltek nevét, Csanádi Péter *a KEN végleges programját ismertette.*

Rudolf Zsuzsa

Szilágyi Domokos:

Szemből, halál

Öt óra. Itt a végső pillanat.
Héjjasfalva felé szaladva szalad
ki lovon, ki az apostolokén —
mint e huszonhat és fél éves legény.

— Potomság! — mondja. — Vagy talán nem is?
Hisz fut a bálvány, az öreg Bem is,
aki szive felől hordotta volt,
bár nem értett egy sort se soha, sort,
verssort, amelyet „oh, mon fils" rovott —
nem harci dobot
helyettesitőt — éppen csak a tett
válott igévé. S elvégeztetett.

Mert tett a szó, ó tett, igen,
csak orra bukik macskaköveken,
s nem fegyver, csak fegyvernyi gondolat
buktatja orra jobb egek alatt.

S akkor a fiu hirtelen megáll
(a civil őrnagy): — Hát szemből, Halál!

Vizsgatapasztalatok

Elkészült az elmúlt félévi vizsgatapasztalatok összegezése. Mi is közre adjuk a karok megfigyeléseit a dékánhelyettesek, valamint a KISZ képviselőinek értékelése alapján.

KEZDJÜK AZ ÁLT. KARRAL. Ismét felmerült, hogy a vizsgaidőszak utolsó hetét az utóvizsgák számára kellene fenntartani, ez ugyanis javíthatná a hallgatók vizsgafegyelmét. Gyakori problémaként jelentkezett ezúttal is az egységes követelmények érvényesítése.

Idén is akadtak tananyagellátási problémák. A politikai gazdaságtan tanszéken is minden jó szándékú törekvés ellenére gondot okozott az új jegyzetek késedelme. Ebből a tárgyból egyébként csökkent a helyből uv-zók száma, és ugyanez tapasztalható matematikából is. Változatlanul érvényes az a korábbi tapasztalat, hogy a tanulmányi fegyelem lényegesebben jobb ott, ahol kiscsoportos foglalkozásokat tartanak (például a tud. szoc. és a vil.-gazd.-ból.). A rendszeres gyakorlatok ellenére komolyabb gondot továbbra is egyes matematikai tárgyak kellő elsajátítása okozott, bár az átlageredmények tavalyhoz képest minimális javulást mutatnak. Csökkent analizisből a bukások száma, de hozzátehetjük, hogy a jeleseké is. Jobbak az eredmények a Bevezetés a számítástechnika című tárgyból.

Többen kifogásolták a gazdaságtörténeti tanszék csoportos vizsgáztatási módszerét. Vannak olyanok, akik szívesen vizsgáznak így, ugyanakkor mások szerint háttérbe szorulhatnak a nagyobb tudású, de szerény, csendes tanulók. Szeretnék, ha a jövőben választani lehetne a vizsgázási módot illetően.

Nézzünk néhány összehasonlító számadatot. Az I. évfolyam átlaga ebben a félévben 3,11 volt, tavaly 2,84. A nappali hallgatók kari átlaga is javulást mutat, a tavalyi 3,67-tel szemben idén már 3,81-et produkáltak. A tanulmányi eredményeket illetően a tanár-szakosok a listavezetők, őket követik szorosan a tervgazdasági szakos és némileg lemaradva a pénzügy-szakos hallgatók.

Több tanszék jelzett tanulmányi problémákat a külföldi hallgatókkal kapcsolatban. „Néhányuk teljesítménye — a hallatlanul nagyfokú általános közgazdasági szakmai tájékozatlanságuk — komoly aggályokat kelt bennem, hogy a rosszul értelmezett internacionalizmus alapján megadott elégséges és közepes osztályzatok segítségével megszerzett diploma mennyiben fogja öregbíteni egyetemünk hírnevét a küldő országokban" — fogalmazta meg egyik oktatónk.

A nyelvoktatással kapcsolatban külön kiemelték a karon az I. évfolyamon jelentkező problémákat. A tapasztalat szerint ugyanis a fakultatív nyelvek átlaga jobb, mint a kötelezőnek minősítetteké. Ennek a reakciójaként az átlagok javítása érdekében több hallgatóban felmerült a fakultatív és a kötelező jelleg megcserélésének igénye. Visszamenőleges teljesítése nem lehetséges, de a második félévre vonatkozó csere lehetőségét az oktatási rektorhelyettes egyetértésével egyenként mérlegelik.

Néhány kérdést érintettek a beszámolóban az esti-levelező hallgatók képzésével kapcsolatban is. Tovább is érvényes, hogy felkészültségük általában gyengébb a nappali tagozatos társaiknál, s ez a vizsgaeredményeikben is tükröződik. Szinte lehetetlen feladatot ad a levelezők kevés előadása is: filozófiából például még a legalapvetőbb kérdések megvilágítása vagy jelzése is lehetetlen.

A KERESKEDELMI KARON jellegzetes és új fejleményként értékelték, hogy több általános és módszertani tárgyból a korábbi évekhez képest jobb vizsgajegyek születtek. Ebben a vizsgaidőszakban is kiderültek néhány tárgynál bizonyos tananyag problémák.

Sikeresen startoltak a II. éves külgazdasági, valamint a nemzetközi kapcsolatok szakos hallgatók (3,8—3,9 átlagot értek el). De ezeken a szakokon jó eredmények születtek felsőbb éveken is. Az áruforgalmi szakos hallgatók 0,3—0,4-del lemaradtak az előző szakoktól.

Kevés uv volt nemzetközi szakon, az áruforgalmi szakon tartották a szintet (vagyis minden második hallgatóra esett egy uv), a külgazdasági szakon a felső két évben viszont nőtt az utóvizsgák száma. A kar nappali tagozatos hallgatóinak átlaga 3,73, amely a tavalyi 3,64-hez képest némi javulásról tanúskodik. Nem változott viszont a jeles és a kitűnő rendűek részaránya: 7 százalék.

Az esti tagozaton a gyengébb teljesítmények továbbra is az első két évfolyamon jellegzetesek, a felsőbb évfolyamokon már kisebbek a nappaliakhoz viszonyított átlagbeli elmaradásaik. Hasonló irányzatok jellemzik a kiegészítő-levelező tagozatos hallgatókat. A mérnök-közgazdász hallgatók átlaga 3,1 felett van.

A külker tanszék beszámolójából megállapítható, hogy ahol határozottabbak, f-kozottabbak voltak a követelmények, ott a hallgatók készü-

(Folytatás a 3. oldalon)

Fórum az egyetemről

Március 4-én Szuhay Miklós, Dobrovits Iván, Szarvas László, Csáki Csaba és Szilvásy György voltak a politikai klub vendégei. Körülbelül harmincan gyűltünk össze, hogy az egyetemmel kapcsolatos kérdésekről beszélgessünk a meghívott vezetőkkel.

Az előzetes kérdések a témák igen tág körét kínálták (kevesebb talán több lett volna). A meghívottak igyekeztek alaposan válaszolni a feltett kérdésekre (kár, hogy a lényeg időnként elsikkadt). Az ösztöndíjrendeletről, a szüret sorsáról, az oktatói utánpótlásról, a rekonstrukció nehézségeiről jól ismert dolgokat hallhattunk újra. Elsősorban az oktatás témakörében hangzott el néhány figyelemre méltó kijelentés.

Megfelelnek-e az egyetem oktatói a velük szemben támasztott követelményeknek? A meghívottak egyöntetűen igennel válaszoltak. Az oktatói gárda (bár erre abszolút mérce nincs), egészében megfelel a követelményeknek, és felkészültsége, munkája alapján nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét (Csáki Csaba). Az egyetem állami és pártvezetése még nem mérte fel a reformnak az oktatókra gyakorolt hatását. (Szuhay Miklós).

A mai oktatási rendszer hatásai viszont már elég pontosan felmérhetőek, amivel éppen a felsőoktatásért leginkább felelősséget érző oktatók és diákok a legelégedetlenebbek. Legutóbb az ifjúsági parlamenten lehettünk tanúi annak, hogy az igazi frontok nem hallgatók és oktatók, hanem az igényesség és az igénytelenség között húzódnak. A meghívottak szerint emelni kell mind az oktatóval, mind a hallgatóval szemben támasztott követelményeket, s ezzel a teljesítmény növelésére kell ösztönözni. (Csáki Csaba). Szuhay Miklós szerint igaz, hogy mindenki számára vannak nemszeretem tárgyak, de az igényes, érdeklődő hallgató a mai rendszerben is talál érdeklődésének megfelelő tárgyat, illetve szakterületet.

Többször is szó esett a kétfokozatú oktatási rendszerről. Ez úgy szolgálhatná a követelmények emelését, hogy a második fokozatba való bejutás vágya feltehetően a teljesítmények növekedésének irányába hatna. Az is elhangzott, hogy tömegévfolyamokon nem lehet komoly elméleti tudást adni. Az elméleti közgazdászokat, a nagy egyetemeken hagyományosan alapozó társadalomtudományi képzés után fakultáció keretében képezik. (Szuhay Miklós). A munkaadók több gyakorlati ismerettel rendelkező közgazdászokat keresnek: „nem igényelik" az elsősorban az alaptudományokban járatos, és ennek alapján részterületek műveléséhez szükséges szakismeretek elsajátítására is képes szakembereket. Hogy az egyetem ilyeneket képezhessen, a fogadó fél igényeinek megváltozására van szükség (Szarvas László.) A kétfokozatú rendszer gyakori emlegetése nagy meglepetést okozott, ezzel kapcsolatban ketten is hozzászóltak a hallgatóságból (Ez volt az est maximuma.) Forrai István az alapozó tárgyak súlyának emelését tartaná szükségesnek, mert a szilárd elméleti alap teszi lehetővé, hogy a közgazdászok minél több munkakör betöltésére legyenek alkalmasak. Ez együttjárna a szakosodás leépítésével. A kétfokozatú képzés pedig éppen a szakosodás erősítését, megmerevedését vonná maga után — ráadásul az első években. B. Kiss Tamás emlékeztetett arra, hogy a múlt februári PB-határozat is az alapképzés erősítését szorgalmazza.

A beszélgetés körülbelül három órán keresztül folyt. A jelenlevők inkább csak hallgattak, mintsem a vendégek igazi beszélgető partnerei lettek volna.

R. Zs.

TDK-nyertesek

Március 5-én a tanácsteremben tartottuk meg a kari TDK ipargazdaságtan szekcióját.

A beérkezett dolgozatok szerzői és a választott témák a következők voltak:

Nott Gábor
(ipar IV.): Az eltérő időhorizontú tervek összefüggésrendszere.

Pánczél Zsolt
(ipar végzett): A vállalati stratégiai tervezés elmélete, módszertana és gyakorlata.

Kiss Gábor
(ipar III.): A munkaerő keresletе és kínálata.

Révész Tamás
(tervgazdasági IV.): A vállalati keresletpolitika elemzése a legújabb szabályozó rendszer feltételei között számítógépes modell segítségével.

Szmolinka Rezső
(ipar III.): Nyereségfüggvény meghatározása a nyereség maximálására törekvő vállalatnál az árindexkorlát figyelembevételével.

Balassa András
(ipar IV.): Az értékelemzés és piackutatás, mint a mai gazdálkodás eredményességét növelő eszköz.

A zsüri elnöke dr. Megyeri Endre, tagjai pedig dr. Illés Mária, dr. Pohner János és Varsányi Judit voltak.

Az előadások meghallgatására 20 nappali és esti hallgató jött el. Nem voltak túl aktívak. Kérdéseket elsősorban a zsüri elnöke és tagjai tettek fel az előadóknak.

A 4 díjazott előadótól színvonalas előadásokat hallhattunk, mind az előadások tartalmát, mind pedig előadásmódjukat tekintve. Sok önálló munkát tükröző eredményről számoltak be az előadók vetítéssel, előre elkészített ábrákkal segítve az elmondottak megértését. Az elhangzott kérdésekre adott válaszok is alátámasztották a választott témában való jártasságukat. A zsüri hosszú mérlegelés után úgy döntött, hogy 2 első és 2 második helyezést ad ki, mivel a 4 színvonalas előadás között nem volt nagy különbség.

Figyelembe véve az írásbeli bírálatok alapján szerzett pontszámokat is, első helyezést ért el:

Szmolinka Rezső
(700 Ft),

Kiss Gábor
(700 Ft), második helyezést ért el:

Nott Gábor
(500 Ft),

Révész Tamás
(500 Ft).

Gubcsiné dr. Jakab Anikó
(megbízott TDK-felelős)

Ülésezett az ipari kar tanácsa

Az ipari kar tanácsa 1982. március 4-én tartotta legutóbbi ülését. A tanács először a Vállalati ismeretek című tárgy oktatásáról, továbbfejlesztéséről tárgyalt. A tárgyat a tanár A, B, valamint a tervgazdasági, a pénzügy és külgazdasági szakosok tanulják. A megbeszélésen részt vettek Páli Lászlóné általános kari dékán, és az érdekelt tanszékek vezetői is. A vita két pólusa a tárgy oktatásának rövid távú fejlesztése és a hosszú távú stratégiai program kialakítása, az előterjesztés megítélése volt.

Baricz Rezső és Megyeri Endre többek között a tárgy alacsony óraszámát is említette a fejlődés gátjaként, Páli Lászlóné válaszolt felvetésükre azzal, hogy az érintett diákok további terhelése nem időszerű. Felmerült, hogy szerencsés lenne a tárgyat korábban oktatni, már a harmadik-negyedik félévben. Stark Antal megígérte, hogy a Népgazdasági Tervezési Intézet hatáskörén belül erre lehetőséget keresnek. Elmondta emellett, hogy a tárgyról hosszú távra is jó gondolkodni, mert bármilyen reformja valósul meg a közgazdászképzésnek, abban a mikroismeretek súlyát növelni kell.

Kovács Sándor szerint a vállalati ismeretek tárgy továbbfejlesztése nem az ipargazdaságtan és a szervezés tanszék kooperációjának ügye, hanem mélyebb oktatáskoncepcionális kérdések függvénye. Az egyetemi reformmunkálatokat nem lehet tovább halogatni, mert ez megbénítja a tanszéki munkát. A tanszékek itt közzétett tematikája az egyik lehetséges tárgyalási alap, attól függően, hogy a közgazdászképzés milyen lesz a jövőben. El kellene végre dönteni, hogy a reform hogyan alakuljon ki: lesz-e a felső vezetésnek stratégiája, vagy a reform a tanszékek autonóm önfejlesztésének összességét jelenti majd?

Összefoglalójában Csáki Csaba is kitért erre a kérdésre. Elmondta, hogy a jelenlegi helyzetben nem könnyű valamit leírni vagy mondani a reformról, ennek ellenére kísérletet kell tenni néhány megállapítás összefoglalására. Az alapvető fejlesztési kérdések rögzítése nem tűr halasztást és a felső vezetés az alapvető lépésekre elszánta magát, már ebben az évben napirendre kerül például a szakosítás továbbfejlesztése.

A kari tanács személyi ügyeket is tárgyalt. Palánkai Tibor rektorhelyettes előterjesztése után támogatta Csáki Csaba dékáni megbízatásának három évre történő meghosszabbítását, valamint Máriás Antal tanszékvezetői megbízatásának öt évre való meghosszabbítását. A számviteli tanszék vezetését továbbra is Baricz Rezső végzi, megbízott tanszékvezetőként. A kari tanács ezután hat főállás, két mellékállás, egy másodállás betöltése ügyében támogatta a pályázatot benyújtó egy-egy jelöltet, majd két címzetes egyetemi tanári és két címzetes egyetemi docensi fokozat odaítélését támogatta. Ülése végén a tanács egyéb aktuális ügyekben tájékozódott.

Megalakultunk!

Tájékoztatunk benneteket arról, hogy megalakult az egyetemi jelölő bizottság. Feladatunk, hogy az áprilisi küldöttértekezleten javaslatot tegyünk a KISZ-bizottság tagjaira, valamint az egyetemi tanács tagjaira és póttagjaira. Munkánkat csak akkor végezhetjük eredményesen, ha előzetesen értékes és sokoldalú információt gyűjtünk össze a jelöltekről. Ehhez kérjük a segítségeteket! Elsősorban javaslatokat várunk tőletek, illetve később, ha már a jelöltek névsora megjelent, véleményeteket is (aminek, persze, nem kell feltétlenül pozitívnak lennie!). A jelölő bizottság bármelyik tagját felkereshetitek (a nevek mellett zárójelben megjelöltük a helyet, ahol a bizottság tagjai elérhetők), akik szívesen fogadják bárki konstruktív hozzászólását, javaslatát, észrevételeit. A folyosókon elhelyezett dobozokba is bedobhatjátok írásos véleményeteket, természetesen, ha valakit jelöltök, akkor a név mellett az évfolyamot és a szakot is tüntessétek fel. Együttműködésetekre feltétlenül számítunk.

A bizottság tagjai:
1. Kerékgyártó Júlia IV. Tanár A (Kinizsi L301); 2. Szűcs Éva III. áruforg. (Ráday 307.); 3. Nagy Andrea III,. külgazd. (Ráday 512); 4. Szántó Edit IV. pénzügy (Ráday 417.); 5. Gyekiczki Andrea III. agrár (Makarenkó III./4.); 6. Balyó László IV. ipar (KISZ-biz. hétfő háromnegyed 2—negyed 3); 7. Kálmán Vera III. közl. (KISZ-biz. kedd 12—fél 1); 8. Láng Mariann III. nemzetközi (KISZ-biz. kedd 12—fél 1); 9. Lilli Róbert III. tag. (Makarenkó félem. 1/a.); 10. Székely István elnök NTI gyakornok (EZZI)

Küldöttgyűlés április 24-én

Az egyetemi KISZ-szervezet idei küldöttértekezlete április 24-én, szombaton zajlik majd.

KEN-háború

Ipar kari KEN-központ a második emeleti zsibongóban. 15-én reggelre innen és csak innen eltűnt az összes plakát a falakról; a gondnokság semmisítette meg őket.

„Azokat a TAP-plakátokat csak azért nem szedtük le, mert olyan szépen tették föl őket."

H. L.

Molnár Gabi, a boldog szervező

Hóvirágos előadás

Március. Különös élménnyel kezdődött. Reggel 9 óra. Egy szokásos szabadszombat és 500 ember az egyetem előtt. Beszállásra várnak. Kilenc autóbusz kész az indulásra. A KUL-TÚRA vezetői elirányítják a kocsiparancsnokokat és kezdődhet a felszállás. Csak jeggyel! Van még üres hely? Nincs! Akkor indulás! Csapó 1-es. Indul a felvétel. A Dimitrov téren filmfelvétel készül az induló buszokról, a KUL-TÚRÁzókról. A konvoj vidékre készül, színházba visz 500 egyetemistát Kaposvárra. Zömmel közgázosok, egy busz műszakis és néhány ELTE-s. Hosszú az út, háromórás. A kocsiban frissen vásárolt műsorfüzetet lapozgatnak, a tájat nézik. Csendes a Balaton.

Gazdag Gyula vígsága teljében — kezdődhet a forgatás

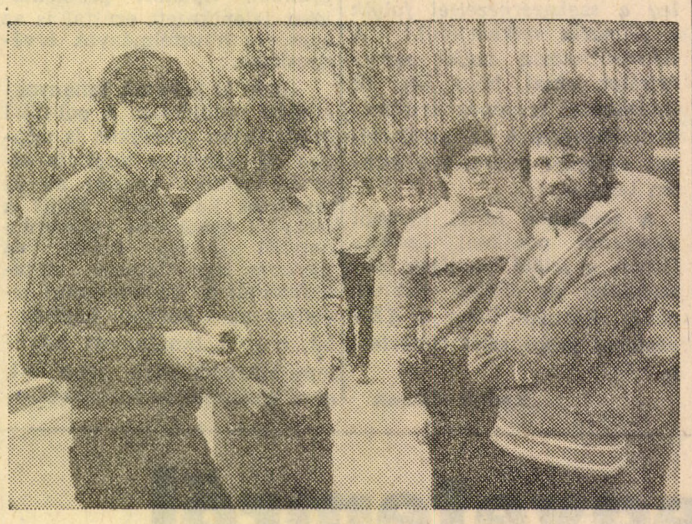

A „népvándorlók"
Fotó: Moldovai Viktor

Boglártól már egyenes az út. A filmesek tovább forgatnak. Hol megelőzik a konvojt, hol lemaradnak. A somogyi dombok magaslatáról figyeli az operatőr a lankák közt egyenletes tempóban közeledő kocsisort. Megkapó a látvány. Ilyen talán még soha nem volt. Pest megy színházat látni vidékre. Falvakon át visz az út. Új házak, vedlő tanyasi viskók, fák, szántóföldek futnak a panorámás ablak előtt. Előre fut a képzelet. A színészekre gondolunk. Jónevű fiatalok. Merészek, játszani Pesttől ily messze szakadva Kaposváron. Új lakótelepek, élénk színű falak. Szabadjára engedett építői fantázia. A centrumhoz közeledve könyvesbolt üti meg a szemet. Még egy kanyar és itt a színház. Máladozó, elhanyagolt épület. A kultúra falára már nem tellett. Kiszállás. Szétsugárzik a nép. Nincs sok idő, ki ebédel, ki éppen, hogy csak egy-két utcába befordul. Már három óra. Kezdődik az előadás. Teljesen betöltik a nézőteret. A színen: Jean Paul Marat üldöztetése és meggyilkolása, ahogy a charentoni elmegyógyintézet színjátszói előadják de Sade úr betanításában. Mindenki csupa várakozás. Készültek rá, több hete. És az előadás felemelő. Tombol a nézőtér. Vastaps, lábdobogás. A színpadra hóvirágcsokrok röpülnek. Óriási a siker. Kifutnak a művészek, kétszer, háromszor, négyszer. Vastaps hívja őket. Szemekben a megilletődés könnye.

Kint jólesően szitál az eső. A buszok újra megtelnek, este lesz. A reflektor fényében Marat dereng. Vele robognak tovább az országútján hazafelé. Pest fényözönnel várja a karavánt. Az egyetem előtt kiszállás. Így kezdődött a közgázon a március.

—it

MÁRCIUS 18-ÁN fél hétkor a politikai klub keretében a klubban Knopp András, az MSZMP KB kulturális osztályának osztályvezető-helyettese válaszol ideológiai, kulturális, az értelmiségi képzéssel, a felsőoktatással kapcsolatos kérdésekre.

A KISZ MEGALAKULÁSÁNAK 25. ÉVFORDULÓJA alkalmából április 1-én hat órakor a klubban az egyetem volt KISZ-vezetői találkoznak egymással és a hallgatókkal.

Kampis Péter

Negyvenkét éves korában súlyos betegség következtében elhunyt Kampis Péter író, újságíró, a pécsi egyetemek lapjának, az Universitasnak a szerkesztője.

Mély részvéttel osztozunk a szerkesztőség fájdalmában.

Elismerés a Kul-túrákért

Az egyetemi KISZ-bizottság által alapított Nívódíj első kitüntetettje Molnár Gabriella és Muraközi Anna, akik a Kul-túra keretében valóságos buszkaravánokon az érdeklődők százait segítik egyetemünkről felejthetetlen vidéki színházi élményekhez.

Az oklevelet, a könyv- és lemezjutalmakat Szilvásy György, a KISZ-bizottság megbízott titkára a koordinációs fórum februári összejövetelén adta át.

Köszönjük a véradást!

Ezúton mondunk köszönetet, a betegek nevében, a március másodikai véradásban részt vett hallgatóinknak, dolgozóinknak. A véradónap megszervezéséhez nyújtott segítségért köszönettel tartozunk az egyetemi párt- és KISZ-szervezetnek, a szakszervezetnek, a gondnokságnak és minden segítőkész közreműködőnek.

Örömmel közöljük, hogy a sikeres véradónapon 260-an jelentkeztek és 247 fő adott vért.

MKKE Vöröskereszt alapszervezet vezetősége

Március idusán

Hétfőn este március 15-i megemlékezést tartottak a Kinizsiben és a Makarenkó utcában. A műsor után, amelyet a szakkollégium rögtönzött „irodalmi színpada" mutatott be, a színházteremben levetítették a Petőfi '73 című filmet.

Tanácsülés a kereskedelmi karon

A legutóbbi kari tanácsülésen március 16-án megtárgyalták a külgazdasági szak képzési struktúráját, állást foglaltak a tanszékvezetői megbízásokról, valamint tájékoztató hangzott el a kari tananyagellátottság helyzetéről.

Helyesbítés

Március 5-én hivatalosan is megszületett a Budapesti KISZ-bizottság mellett működő Universitas KISZ-bizottság.

A múlt számban megjelent képviseleti beszámoló információjával ellentétben **végül mégsem** lett önálló költségvetéssel rendelkező önálló jogi személy.

NAGYÍTÓ ALATT AZ IDEOLÓGIAI TÁRGYAK címmel az elmúlt számban az a kritika érte a pg-tanszéket, hogy a címben szereplő téma vitáján nem jelent meg. Utólag értesültünk róla, hogy szervezési hiba folytán a pg-tanszék nem értesült a vita időpontjáról és helyszínéről, ezért nem tudott azon megjelenni.

Jutalmazás

Folyamatos, kiemelkedő közösségi tevékenységéért a diplomakiosztó ünnepélyen a KISZ-bizottság elismerését Koncz Péter, Süle Andrea, Szandtner Zsuzsa, Székely István és Szilvásy György végzett hallgató kapta meg. Köszönjük önzetlen tevékenységüket!

Tanácsülés az ált. karon

Ülésezett március 10-én az általános közgazdasági kar tanácsa. A kari tanács egyetemi tanári és docensi álláspályázatok elbírálásáról döntött, és javaslatot tett az egyetemi tanács felé; jelentést hallgatott meg a szerződéses munkák helyzetéről, valamint az első félévi tanulmányi munkáról. A tanács újabb hároméves periódusra dr. Páli Lászlóné docenst bízta meg a dékáni feladatok ellátásával.

CSÚSZDA

Fotó: Balázs Gusztáv

Mini Kék fény

A VI. kerületi Rendőrkapitányság várja azoknak a hallgatóknak a jelentkezését, akiknek novembertől januárig terjedően személyes dolgai eltűntek. Többek között táska tankönyvekkel és némi készpénzzel, ernyő, takarékbetétkönyv, irhakabát, sapka, sál, kesztyű, valamint két-három nyúlszőr sapka (usanka) várja gazdáját. Jelentkezni személyesen vagy telefonon lehet a VI. kerületi Rendőkapitányságon Czigány Lászlónál (telefon: 316-998/117).

Sajnos, eléggé sok dolog eltűnik az egyetemen. Többek között usanka, sál, télikabát, kesztyű, retikül, óra, pénztárca és ernyők várják gazdájukat egyetemünk portáján, illetve a gondnokságon is. Ezúttal szeretnénk felhívni a figyelmet újólag arra, hogy a KISZ-bizottsággal szembeni teremben ne hagyjatok semmit.

„Miről ír a külföldi gazdasági sajtó?"

A Központi Könyvtár új kiadványa

A Tájékoztató „B" bibliográfia mellett, amely a külföldi szakkönyvek és folyóiratok, cikkek bibliográfiája, a napi- és hetilapokban tallózó jegyzéket ad most a szakemberek kezébe a Központi Könyvtár információs főosztálya. A kiadvány célja, hogy friss információkkal segítse az egyetemen folyó oktató és tudományos munkát.

A válogatás kiterjed a külföldi napi- és hetilapokban közölt piaci jelentésekre (áru-, pénzpiac, konjunktúrajelentések, vállalati információk stb.) az egyes régiókról, országokról szóló szemlecikkekre, az EGK-val, a KGST-vel foglalkozó közleményekre, valamint a világgazdasági, külgazdasági, pénzügyi hírekre.

Abban a reményben, hogy az új kiadvány eredményesen szolgálja az egyetemi oktató és tudományos munkát, ajánljuk figyelmükbe a „Miről ír a külföldi gazdasági sajtó?" című gyors bibliográfiát. Ezt a kiadványt minden tanszék megkapja.

KEN KEN KEN KEN KEN

KEN-naptár

Összeállt az idei KEN programja. A március 25-től 28-ig tartó egyetemi napokon a következőkre számíthatunk:

Március 25. csütörtök: 15 órától a Képkör kiállítás megnyitása a földszinti galériában. Ezzel egyidőben a klubban Nagy Bandó András humorista műsora. 16 órától a tánckar fellépése az aulában. 17 órától Perczel Györgynek a Zeneművészeti Főiskola jazz-tanszakos hallgatójának zongorabemutatója a klubban. Ugyanakkor diaporáma vetítés a Ráday kollégiumban. 19 órától a Calcutta-trió a klubban, 20 órától pedig a Vujicsics-együttes táncháza az aulában.

Március 26. péntek: délelőtt gazdaságpolitikai fórum a jelenlegi magyar gazdasági helyzetről (meghívott előadók Sárközi Tamás, Balassa Ákos). Délután 16 órakor diákrektorválasztás. Este 19 órától Közgáz-filmnapok első programsorozata az előadókban. (Lásd külön plakáton!)

Március 27. szombat: délelőtt 9 órától sportversenyek az ELTE- vagy a SOTE-pályákon (figyeljétek a plakátokat), 15 órától a KEN-vetélkedő az aulában a Közgáz, a BME és a SOTE részvételével, 18 órától Közgáz-filmnapok, második rész. 20 órakor kezdődik a Rádayban a KEN-bál.

Március 28. vasárnap: (Figyelem! Ezen a napon állítjuk át az órákat.) 10 órától autós ügyességi verseny az egyetem előtti parkolónál (nevezés a helyszínen). 11 órától a kecskeméti Katona József Színház amatőrcsoportjának előadása a kulbban, műsoron a „Kékszakállú herceg vára". Délután 14 órakor kezdődik a Közgáz-filmnapok harmadik szakasza.

ELŐZETES FELADAT

A vetélkedőre a Közgáz csapatának a következő feladatokat kell teljesíteni: 1. „Rejtett egyetemi dimenziók" — Musical 7-8 percben; 2. „Kollégiumi körkép" — 5-6 perces film; 3. „Kisiskolától a munkahelyig" — pantomin 5-6 percben; 4. „Önarckép '82" — helyszínen bemutatandó képzőművészeti alkotás; 5. „Címer, zászló és induló" (3-4 perc).

KEN-MÉRLEG

A KEN történetének eddigi vetélkedőit egyetlen kivétellel mindig a ker.kar nyerte, az egy kivétel 1980-ban volt, ekkor az első évfolyam volt a győztes. Eddigi diákrektoraink: 1977-ben Némethi Gábor (ipari kar); '78-ban Urbán Ferenc (ker.kar); '79-ben Pápai Béla (ipar kar); '80-ban Mucsányi Tamás (ipar). A megválasztott rektorok közül ez utóbbi volt az egyetlen, aki valamilyen szerep eljátszásával (mint Columbus) pályázta meg és nyerte is el a rektorságot. Sok sikert az idei jelölteknek!

Még csak annyit, hogy mind a vetélkedő győztesei, mind a leendő diákrektor igen értékes nyereményekre számíthatnak.

Felhívás

Tanulmányi versenyre

Az 1981/82. tanév II. félévében a tanszék tanulmányi versenyt hirdet meg az ipari tervező-szervező szakos hallgatók számára.

A versenyre minden évfolyamról 3—5 fős csapatok jelentkezhetnek a szemináriumvezetőknél, illetve a tanszéki titkárságon március 25-ig.

A tanulmányi verseny két részből áll. Az első szakaszban a csapatok egy-egy, a tanszék által megadott témakörben írásbeli pályázatot készítenek. A szakirodalom feldolgozásához az évfolyamfelelősök és a szemináriumvezetők nyújtanak segítséget.

A III. évfolyamon elfogadjuk a csapat által készített házi dolgozatot is pályaműként. Ezen túlmenően a szervezés-vezetés-szervezetelemzés témakörből készített TDK-dolgozatokkal is lehet pályázni úgy, hogy a hallgatók összeállnak egy 3—5 fős versenycsapattá. Az írásbeli pályázatokat

1982. ÁPRILIS 14-IG

kell benyújtani, amelyeket ezt követően a tanszék oktatói minősítenek.

A tanulmányi verseny második részeként 1982. április 22-én 14 órakor egy vetélkedő keretében mérik össze a csapatok tudásukat az Ipari Klubban.

A végleges sorrendet az írásbeli pályázatokra és a vetélkedőn adott válaszokra kapott pontozás együttes összege dönti el.

A tanulmányi verseny legjobb teljesítményt nyújtó csapatainak tagjai pénzjutalomban részesülnek, ezen túlmenően a tanszék a gyakorlati jegyek, illetve a kollokviumi minősítések során plusz fokozattal emeli az osztályzatot. (Természetesen csak a megfelelt színvonal elérése esetén!) A jutalmazott csapatok számát a tanszék a verseny végén a résztvevők számától és teljesítményétől függően határozza meg.

Az írásbeli pályázatok és a szóbeli versenyfeladatok esetén évfolyamonként a vetélkedő időpontjait (a tavaszi szünetig) feldolgozott témakörök mögöttes szakirodalmi anyagát tételezzük fel ismereti bázisként. A IV. évfolyamos hallgatóknál értelemszerűen a szigorlati anyagot tekintjük alapnak. A vetélkedőn ennek megfelelően hasonló jellegű kérdéseket (feladatokat) kapnak a csapatok, de évfolyamonként a megfelelő szakismeret szerint differenciálva. Az összemérés érdekében egy-egy feladatra azonos pontszámot adunk a sikeres megoldás esetén.

Az írásbeli pályázatokban a témakör szakirodalmának feldolgozását a fellelhető szakmai vélemények, megközelítések összehasonlító irodalmi összevetését kérjük. Az írásbeli pályaművek terjedelme: maximum 40 oldal.

AZ ÍRÁSBELI PÁLYÁZATOK TÉMAKÖREI:

1. A szervezetekről való gondoskodás fejlődésének társadalmi-gazdasági, valamint tudománytörténeti háttere.

2. A hazai vezetés- és szervezéstudomány fejlődése 1945-től napjainkig. (Felfogások, súlypontok, társadalmi megítélés stb.)

3. A HR és a magatartástudományi döntéselmélet összevetése (vizsgált problémák, alkalmazott közelítésmód, hasonló, illetve eltérő nézetek).

4. A tőkés szervezetelmélet tükröződése a szocialista szakirodalomban.

5. A termékszerkezet-váltás szervezés és szervezeti következményei (házi dolgozat téma).

6. A HKR funkciói és szervezete az egyetemi rendszerben.

7. A KISZ-szervezet működésének és felépítésének vizsgálata.

Ipari üzemszervezési tanszék

Lépéshátrány

Fortuna Istvánt, az a szerencse érte, hogy szakmunkás-géplakatosból külügyi ösztöndíjas lett. Új perspektívák nyíltak előtte. A kollégái csak nézték, hogy sikerült neki, pedig át kellett menni néhány szűrőn is. Az egyéves előkészítő tanfolyam után, fölvették a Közgázra. Nemzetközis lett — magyarázta a szó jelentőségét az otthoniaknak Kazincbarcikán. Hogy még az én fiamból mi lesz — alig tudták elhinni. Drukkolva indult az egyetemre. A gyári haverok bátorították, és megígértették vele, hogy azért az Abroncsgyárba be-benéz.

Ha csak arról lett volna szó, hogy a munkásszállásról átpakolja a kollégiumba a holmiját, de az egyetemen a cuccán kívül minden új volt. Az évfolyamtársak, a tanárok, az elvárások. Egyszerre új volt még önmagának is 29 évesen. Kilenc év után fogott újra tanuláshoz. Már az előkészítőn érezte, hogy ez kemény dolog, különösen a matematika. Ilyen elvont formában ezzel még életében nem találkozott. A történelem az más. Szinte állandóan kapcsolatban van vele az ember. Szigorúak voltak a külügyminisztériumi feltételek is. Bukni, évet ismételni nem lehet, mert akkor kizárják a külügyi állományosok közül, és vége.

Gyürkőzött a nehézségekkel, segítséget kapott bőven. Korrepetálásokkal igyekeztek pótoltatni vele a hiányt, hogy a versenyben megfeleljen. Az első félévben átment, de az év végén megbukott. Egyszerre szertefoszlott a kétéves elképzelés. Megbukott, mert az előkészítő a felvételire elegendő volt, de hogy bent is maradjon, arra kevés. Abban az állapotban önmagát is nehezen tudta elviselni, nemhogy még az évfolyamtársak bukott embernek kijáró megvetését eltűrje. Voltak, akik lenézték, valami olyasmiért, amiről nem tehet. Aztán az otthoniak, úgy gondolták, hogy kevesebb nehézséggel, könnyebben megy. Végül is el kellett döntenie év végén, hogy érdemes-e ezt csinálni, lesz-e ereje újrakezdeni? Természetesen számolt az anyagi következményekkel is. Vajon megéri-e éjtnappallá téve több éven át tanulnia, hiszen mire végez, 35 éves lesz. A szakmai „lépcsőket" még javában rója — mert nem lesz többé kiszemelt ember — és már nyugdíjazzák is. Mindezzel szemben ott áll Fortuna István, a jól kereső szakmunkás. Meghányta-vetette a baját, és úgy gondolta, nem jön vissza többé.

Hogy mégis újra itt van, azt egyedül annak köszönheti, hogy visszament a gyárba. A kollegák eleinte azt hitték, csak a nyári szünetet dolgozza le. S hogy közeledett a szeptember, mint többet emlegették az egyetemet. Végül megtudták mi történt. Nem baj, menj vissza és folytasd. Ösztöndíjat is kapott a vállalattól. És most itt van újra.

Bizakodik. Két év, már csak jelent valami kis tapasztalatot. A szakmunkásképző kampánytanulása itt nem megy, Meg kell szervezni magának a munkát. Rendszerességre törekszik. De lényegesen könnyebb már a matek és a számítástechnika is. Tavaly sem lógott, idén rádob még néhány lapáttal. Nem foghat ki rajta az egyetem.

Mennyit változik ilyen korban, még csak fél év múltával is az ember. Az tény, hogy már nincsenek olyan illúziói az egyetemmel kapcsolatban, mint korábban voltak. Tudja, hogy az SZET-eseknek legalább olyan nehéz a helyzetük, mint a pályakezdőknek az új munkahelyen.

Csak nekik nem a munkahelyi konfliktusok vagy a főnökök miatt nehéz, hanem az életmódváltozásból adódóan. Át kellett hangolnia az életét. Míg a vele egykorú szakmunkás gyűjtöget a családalapításra, ő költekezni kénytelen, mert az ösztöndíj csak arra elég, hogy megéljen. A szüleitől elvből nem fogad el pénzt. Máshogy telik a hét vége is, mint a többi egyetemistának. A legtöbb SZET-es hazautazik a családjához, teszi-veszi otthon a dolgát, vagy dolgozni megy, mert a problémáját csak így tudja megoldani. Míg munkás volt, azt képzelte, az egyetemen jobb a kollektív szellem, az együttműködés, az azonos korú fiatalok között, mint a gyárban. De éppen az ellenkezőjét találta. Eleinte még meglepte, ha az egyetemen az ifjúsági közösségek között széthúzást észlelt. Aztán megszokta, többek közt azt is, hogy itt tömegesen jelentkeznek olyan gondok, amelyek kint az életben csak részproblémaként jelennek meg. Visszagondolt azokra a gyárban töltött időkre, amikor nehéz pénzügyekben hosszas viták nélkül is megegyezésre tudtak jutni. Itt a kompromisszum ritkán születik meg. De általában a kisközösségeken belül sem jobb a helyzet tapasztalata szerint, noha idén szerencséje volt, jó kollektívába került. Mégis az a véleménye, hogy legtöbb embert, csak a saját problémája érdekli, s csak addig megy el, míg azt meg nem oldja, tovább egy lépést sem tesz a másikért. Tömegesen érdektelenek egymással szemben. Ez különösen szembetűnő, ha az oktatás során valamilyen probléma van. Mindig van két-három olyan ember, aki csillog az órán és vannak sokan, akik nem értik a feladatot. Ez őket nem érdekli, nem nyújtanak segédkezet.

Kevésbé ismeri a tanárokat. Általában igazságosak és nem érzi, hogy a SZET-esek megkülönböztetetten hátrányos helyzetben lennének, bár ezt csak mostanról tudja elmondani, tavalyról nem. De a sok ilyen-olyan tapasztalat ellenére is jó egyetemistának lenni. Érdekes életmód ez. Még soha nem volt moziban délelőtt, csak most, hogy egyetemista lett. Könnyed, vitatkozó életforma, egészen más, mint a munkahely. S a legszebb benne az intellektuális élmény, amelyet az ember a könyv fölé hajolva szerez, vagy egy szemináriumi vita eredményeképpen nyer.

A barátkozás, a kötődés egyik jele. István is barátokra lelt, kezdi megtalálni a helyét. Talán lélekben is túl van az elmúlt évek nehezén. A közös érdeklődés, ami összetartja a barátokkal. Más a gyári bartaság. Ezeket az együttdolgozás során kipróbált, az üzemi gondokban megötvöződött barátságokat ma is ápolja. Jó dolog, hogy az egyetemen kívül van egy hely, ahol számontartják, érdeklődnek utána, s ahová mint értelmiségi tér vissza, ha végez. Az irodás, az értelmiségi — így fogják hívni, ahogyan ő is annak idején nevezte az egyetemről kikerült fiatal mérnököket, közgazdászokat. Nem volt előítélettel irántuk, de gyakran látta, hogy rosszul alakul a kapcsolatuk a környezetükkel. Akkor még csak a felszíni tüneteket észlelte. Az üzemi ember általában tiszteli az értelmiséget, és tiszteletet vár cserébe. A friss diplomások között viszont vannak, akik nem törik magukat, hogy az új környezettel kapcsolatot teremtsenek. Megszokták az egyetemen a hasonló korosztályúak közötti lezser stílust, és ezt akarják továbbvinni, elvárva, hogy majd hozzájuk alakul a környezet. Gyakran az alapvető normákról is megfeledkeznek, nyeglék, hányavetik, lezserek, mert másra nem kényszerítette őket az eddigi életvitel. És aki nem fogja fel ésszel, idejekorán, hogy a szórt korosztályú gyári közösségben váltani kell, az valóban rosszul érezheti magát. A munkaközösségek ma még nem ideálisak. De nem lehet egyik napról a másikra sem ízlésünknek megfelelően átalakítani. A gyáriak elvárják, hogy az új belépők bizonyos fokig alkalmazkodjanak. Erre is fel kellene készíteni a leendő értelmiséget az egyetemen, hogy a munkába lépés könnyebb legyen. Jó iskolája volt Istvánnak, ahol ezt az előképzettséget megszerezte. Most már csak a szakképzettséget kell elsajátítania. A SZET-eseknek nem könnyű a diplomáig. Fortuna István már elindult az úton.

Halay Edit

Vállalkozó diákok

Ismerek két végzős srácot, akik hegymászó- és búvártechnikát igénylő feladatokra szerveztek egy „csapatot".

Az isteni szikra tavaly a polgári jog vizsga táján pattant ki, amikor már hallottak valamit a pjt-ről. Februártól szeptemberig gondolkodtak, tervezgettek, vagy inkább csak játszottak az ötlettel, mígnem az első őszi hónapban megalakították a polgári jogi társulást. Négy fiatal mellett három idősebb, tapasztaltabb ember alkotja ezt a közösséget.

Első munkájukat novemberben és decemberben végezték egy 42 méter magas víztornyon. Januárban és februárban egy tető rendbehozatalát vállalták és most kezdik a harmadik megbízásuk teljesítését.

A feladatok nem maguktól és főként nem könnyen jönnek, különösen az elején. Később, amikor munkájuknak is híre megy, talán már nemcsak nekik kell majd megbízások után kajtatniuk. Jelenleg viszont még sok idejüket rabolja el a munkaszervezés, sokszor csak úgy, „az utcáról" mennek be különböző cégekhez, s ajánlják fel szolgálataikat.

Szerencséjükre az országban mindenütt kivitelező kerestetik, így aztán szép lehetőségek is akadnak. Kaptak már ajánlatot például kétmilliós munkára, amit végül is ők mondtak vissza. Mert bár nagy pénzt tehettek volna zsebre, de nekik nemcsak ez számít, hanem az is, hogy becsülettel el tudják végezni a munkájukat. S ebben az esetben nem érezték magukat túlzottan elhivatottnak a megbízásra.

Tekintélyes konkurrenciájuk van. Éppen ezért ügyesnek, fifikásnak kell lenniük és tudniuk kell azt is, hogy például mikor maradjanak csöndben. Már kitanulták, hogy amíg nincs szerződés, addig nem szabad „dumálni", mert elvihetik előlük.

Eddigi munkáik során eléggé szépen kerestek: heten hatszámjegyű összegen osztozhattak mindkét alkalommal.

Általában hétvégén, illetve munkaidő után tudnak dolgozni. Mint mondják, egyelőre ez jobban megéri nekik, mint bármi más, s valószínűleg az egyetem után ez lesz a főállásuk. Felmérték, hogy közgazdászként keveset keresnének, s talán nem is kapnának megfelelő munkát, így viszont körülbelül 100 órát dolgoznak havonta, s még több pénzhez is jutnak majd.

Számolnak, terveznek és szerveznek. Szinte minden gondolatukat és tevékenységüket ez a vállalkozás köti le mostanában.

Vállalkozó diákok. Valószínűleg sokan belevágnának valamilyen akcióba. Csakhát nehéz elindulni, s megtalálni, hogy milyen területen érdemes manőverezni.

Borsi László

Fotó: Moldovai Viktor

Vizsgatapasztalatok

(Folytatás az 1. oldalról.)

letlensége is egyértelműen lemérhető volt (aktuális külgazdasági politika, külker. ismeretek). Kedvezőnek ítélhető a külkereskedelem gazdaságtana szigorlat eredményeit illetően a szaktárgyi verseny és a házidolgozat-rendszer jó hatása.

Áruforgalom szervezéséből elfogadhatónak minősítették a szigorlati átlageredmények 3,6—3,7-es szintjét. A piacszervezési alapismeretek című tárgyból három gyakorlati foglalkozás beiktatása is segíthette volna a tananyag elsajátítását, de erre a hallgatók többsége nem készült fel. A bukottak aránya mintegy 25 százalék volt.

Általános gazdaságföldrajzból nappali tagozaton a vizsgaátlag 2,70 volt, s a hallgatók közel egynegyedének nem sikerült az első vizsgája.

Polgári jogból, valamint külkereskedelmi jogból a kedvezőtlen tananyagellátottság érezttette hatását a vizsgaeredményeken.

Oroszból a tanszék elégedett a diákok teljesítményével. Az újlatin nyelvi tanszéken sok új döntéssel segítették az oktatási célkitűzés megvalósítását, a félévi vizsgák átlaga itt 3,9—4,0 volt.

A külgazdasági KISZ szakvezetőség részletes beszámolójában hangsúlyozza, hogy II. éven a statisztika, a III. éven közgazdasági elméletek története jó példa rá, hogy miként lehet nehéz fajsúlyú anyagokat szakszerűen előadni és a vizsgán objektíven számonkérni. A III. évesek kérése a szakszámvitel vizsgákat illetően a következő: a tanszék ismertesse az írásbeli és a szóbeli súlyát a vizsgákat megelőzően. Helyeslik, hogy a jegymegajánlás egyik feltétele az előadásokon való megjelenés, továbbá, hogy a félévi vizsga házi dolgozattal megváltható. Szólnak a hallgatók a külkereskedelem technikája című tárgy számonkérésének egyenetlenségeiről. Szerencse tárgynak számított a külkereskedelmi jog is, de a legszubjektívebb vizsgaértékelést a szociológia produkálta. Ennek megelőzése érdekében a tanszéknek közzé kellene tennie a vizsgakérdéseket.

A hallgatók kérése még, hogy hét vizsgaszám felett — különös tekintettel a nyelvigényes szak jellegre — plusz tárgyanként négy-négy nappal legyen meghosszabbítható a vizsgaidőszak.

VÉGÜL AZ IPARI KAR beszámolójából idézzünk egy-két megállapítást!

A tanulmányi eredmények továbbra is nagy szóródást mutatnak. Legjobbak a nappaliak, őket követik az estiek, (akiknek átlageredménye jelentősen nőtt az utóbbi félévben), míg a levelezősök kullognak a sor legvégén. Leggyengébb eredmény a közgazdasági elméletek történetéből született (2,70), ez alatt már csak matematikából teljesítettek az estisek (2,13).

Szakszámvitelből az írásbeli vizsgákon a vártnál gyengébb eredményeket értek el az ipar és a pénzügy szakos hallgatók. Jelentős volt az utóvizsgák száma, de többszöri ismétlés után a hallgatók többsége eredményesen oldotta meg a feladatot.

A tanszék bevezette a nappali tagozaton a jegymegajánlás lehetőségét a külkereskedelmi szakon. Az eredmények a vártnál lényegesen jobbak voltak, de a tanszéki oktatóktól nagy munkaráfordítást igényelt.

Az ipar és pénzügy szakos hallgatók szakszámvitelből kevésnek tartják a kéthetenkénti előadást. Jelezték továbbá azt is, hogy a tanszéken az írásbeli dolgozatok javítása nem egységesen történik.

— si

A KISZ megalakulása egyetemünkön

Beszélgetés Kövesi Tiborral

Az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottsága 1957. március 11-én határozatot hozott a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség megalakítására. 1957 februárjában, az országos alapítást megelőzve az egyetemek között elsőként a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen alakult meg a KISZ. A megalakulás körülményeiről Kövesi Tibort kérdeztük, aki végzős közgazdászhallgatóként vett részt az alapításban. Ezt követően 1958—59-ben az egyetemi KISZ-bizottság titkára volt, 1958—65. között egyetemünk politikai gazdaságtan tanszékén dolgozott. Jelenleg az MSZMP Politikai Főiskolája politikai gazdaságtan tanszékének oktatója.

— Milyen körülmények előzték meg az egységes, ifjúsági szervezet megalapítását?

— A párt ideiglenes központi bizottságának irányításával már 1957. január végén megkezdődött az egységes ifjúsági szervezet megalakításának előkészítése. Az egyetemisták rétegszervezete akkor a MEFESZ volt, amelynek a hallgatóság fele, kétharmada volt tagja akkoriban. A MEFESZ emlékezetem szerint a közgazdasági egyetemen az ellenforradalom alatt, túl nagy politikai szerepet nem játszott, az eseményekre sem volt nagy hatása. A közgazdasági egyetemen pozitív volt, hogy az ellenforradalom mellett igen kevesen kötelezték el magukat szélsőségesen, és fegyveres akciókban alig néhányan vettek részt. Amikor az októberben felfüggesztett oktatás az egyetemen január végén, február elején újra megindult, a politikai, ideológiai ellenforradalom még nem volt leverve. Az egyetemi fiatalok túlnyomó többségéből hiányzott az ideológiai tisztánlátás, az események a hallgatóság többségében forradalomként, a hibák felszámolásának kezdeteként éltek. Éjszakába nyúlóan vitatkoztunk kollégiumi szobákban az események értékeléséről, a kibontakozásról. Elenyésző kisebbségben voltak az ellenforradalom hívei, de véleményük ennél nagyobb hatást tudott elérni a hallgatókban. Ne tagadjuk, élt a félelem is a diákokban, féltek a véleménynyilvánítástól, és nem mertek mérséklően fellépni. A politikailag tisztán látók is keményen jelen voltak a vitákban, de ekkor még háttérbe szorultak.

— Hol és mikor merült fel először a KISZ megalapításának gondolata?

— Ez elég képlékeny ügy volt kezdetben. 1957. január végén jött egy telefon, hogy az egyetem delegáljon valakit a pártközpontba, egy bizottságba, ahol az ifjúsági mozgalom újjászervezéséről lesz szó. Engem küldtek.

— Miért esett a választás éppen önre? Mi volt az ön álláspontja az akkori vitákban?

— Számomra október 23-án is világos volt, hogy ellenforradalom történt. A párt oldalán álltam végig, ez nagyképűségnek tűnhet, de nem az. Mikor novemberben a párt újjászervezése megkezdődött, az elsők között kértem a felvételemet. Hogy ebbe a bizottságba éppen engem küldtek az véletlen, nem voltam egyedül, akiről világos volt, hogy hol áll.

— Mi volt a feladata ennek a bizottságnak?

— Ez akkor már eléggé kiforrott munkacsoport volt, viszonylag határozott elképzelésekkel. A bizottság vezetője Szigeti József filozófus volt, az egyetemek küldöttein kívül a párt képviseletében tagja volt például Berecz János és Várnai Ferenc is. Gyakori üléseinken az alapvető kérdés kettős volt: miként lehetne az egyetemeken létrehozni az új, egységes ifjúsági szervezetet, hogyan működjön ez, és mi legyen a MEFESZ sorsa. Az nem volt kétséges, hogy egységes ifjúsági szervezetre szükség van, de az már vita tárgyát képezte, hogy emellett legyenek-e rétegszervezetek. Végül az az álláspont alakult ki, hogyha két ifjúsági szervezet lenne az egyetemeken, az megnehezítené a politikai és ideológiai stabilizálódást. Végül is az az álláspont alakult ki, hogy a KISZ létrehozását követően lehetőleg minél előbb olyan helyzetet kell teremteni, amelyben lehetőség nyílik KISZ-be való beolvadásra. Ennek megvalósítása komoly feladat volt az újonnan megalakuló KISZ számára.

— Hogyan zajlott ez a közgazdasági egyetemen?

— Februárban az egyetemen is hozzáláttunk a KISZ-szervezet létrehozásának előkészületeihez. A vitákon törekedtem magam köré gyűjteni azokat, akik a kibontakozás szilárd hívei voltak, és késznek mutatkoztak meggyőződéssel harcba szállni. A folyosói beszélgetéseken, a kollégiumokban egyre többen álltak mellénk. Február 19—20. vagy 21-én — a napra nem emlékszem már pontosan — ötvenegynéhány fiatal ült össze az egyetemi tanácsterembe. Én tartottam tájékoztatót az új ifjúsági szervezetről, és javasoltam, hogy alapítsuk meg. Az ott jelen levők ezzel kivétel nélkül egyetértettek, és mindenki aláírta a nyilatkozatot. Így az ország egyetemei közül elsőként nálunk alakult meg a KISZ. Ez a nyilatkozat és az alapítás összes többi dokumentuma is elveszett, egy selejtezéskor kidobták őket. Az alapító csoport nem választott vezetőséget, hanem mint egységes szervező bizottság dolgozott a továbbiakban. Amikor az országos zászlóbontásra március 21-én sor került, a közgazdasági egyetemen a KISZ taglétszáma már megközelítette a százat.

Az első nagyobb akciónk március végén volt. A III. előadóba összehívtunk egy MEFESZ-taggyűlést, ahol a KISZ és a MEFESZ vezetői együtt ültek az elnökségben. Mi KISZ-esek elmondtuk, hogy más területeken sem működnek ifjúsági rétegszervezetek, akkor miért maradjanak meg az egyetemeken. A MEFESZ fennmaradása megosztaná az erőket, ellenségeskedést szülne. Arra a tapasztalatra is hivatkoztunk, hogy sok MEFESZ-es át akar lépni a KISZ-be, de nem akarja a MEFESZ-t cserben hagyni. A dolog azért is ment viszonylag könnyen, mert a MEFESZ vezetőségében voltak KISZ-tagok, és voltak hangadói a KISZ-hez való csatlakozásnak, és a március végi országos alapítás is nagy hatású volt. Végül az egyetemek közül elsőnek itt ment végbe a KISZ és a MEFESZ egyesülése. Hogy ez viszonylag egyszerű volt, azt én azzal is magyarázom, hogy a hallgatóság összetétele kedvezőbb volt nálunk, mint más egyetemeken. Aki erre az új egyetemre jelentkezett, nemcsak szakemberré akart válni, hanem az ideológiai, politikai képzés magasabb színvonalára is számíthatott. A közgazdász hallgatók könnyebben igazodtak el abban a bonyolult korban is. Feltétlenül meg kell azonban említeni a pártszervezet igen komoly és színvonalas politikai munkáját is, ami jellemző és fontos stabilizáló tényező volt.

A MEFESZ-szel való egyesülés után ugrásszerűen 300 fölé nőtt a taglétszám, majd a fejlődés lassúbb lett, és 1960-ban a hallgatóknak alig több, mint 50 százaléka volt KISZ-tag.

— Végérvényesen lezárult ezzel a KISZ nehéz korszaka?

— Korántsem. 1957 őszén erőteljes frakciózás kezdődött az egyetemi KISZ-vezetésben, amiben az alapítók közül is jó néhányan részt vettek. Nem tudtak elég megértéssel tekinteni azokra, akikben az ellenforradalom zűrzavara nehezen ülepedett le, és túl kemény követelményeket támasztottak a felvételkor. 1957 nyarára alakultak ki a formai keretek, választást is ekkor tartottunk először. Én akkor fejeztem be az egyetemet. Kértek, hogy maradjak a pg tanszéken és vállaljam el a KISZ-titkári munkát. Őszintén szólva, ma sem tudom eléggé megindokolni, hogy miért nem tettem eleget ennek a kérésnek. Akkor úgy gondoltam, hogy a KISZ helyzete stabilizálódott, s én néhány év gyakorlati munka után, jobban tudok majd dolgozni az egyetemen. A választással azonban nem szűnt meg a frakciózás, egy balos avantgarde-ista csoport került a vezetőségbe. Ellenük igen nehéz volt fellépni, mert az alapításban komoly érdemeket szereztek, szakmailag is jól felkészültek voltak, és hallgatói támogatásra is számíthattak. Működésük sok problémát okozott. Kiéleződött a viszony a pártvezetőség és a KISZ-vezetőség között, a KISZ-esek felülbíráltak párthatározatokat, és előfordult az is, hogy valakit a pártba felvettek, de a KISZ-be nem felelt meg. A frakciózást 57 után sem sikerült megszüntetni. Ezért 1958 tavaszán KISZ-értekezletet hívtak össze, és új választásra került sor. Ekkor engem választottak meg KISZ-titkárrá, bár még nem voltam újra az egyetemen. Az új vezetőségben többségbe kerültek a reálisan gondolkodók, kiszorultak a szélsőbalosok és a tehetetlenek. Ekkor került a KISZ-bizottságba például Huszár Ernő és Zelkó Lajos, a régebbiek közül úgy emlékszem csak Avar János maradt. 1959 végéig voltam KISZ-titkár, ez alatt a helyzet normalizálódott, a KISZ egyenesbe került, és 1959 végén, amikor Huszár Ernőnek adtam át helyem, folytatódott a KISZ töretlen fejlődése.

— Milyen presztizst jelentett akkoriban KISZ-tagnak lenni? Jelentett-e előnyt, ha valaki belépett, hátrányt, ha nem vették fel, voltak-e karrieristák a szervezetben?

— Komoly tekintélye volt a társainк között annak, aki tagja lett a szervezetnek. Annak ellenére így volt ez, hogy gyakorlati előnyt, például az elhelyezkedésnél, nem jelentett a KISZ-tagság. A légkör volt olyan, hogy címből, karrierizmusból, a követelmények vállalása nélkül nem lehetett bekerülni, se megmaradni a KISZ-ben.

— Az egyetemista lét mely területeire terjedt ki akkor a KISZ-tevékenysége?

— A KISZ-nek nagyon nagy befolyása volt, aktivistái mindenhol jelen voltak, nélküllük szinte semmi sem történhetett. 1957 áprilisában rendeztünk egy egyetemi bált, amihez akkoriban közvetlen belügyminiszteri engedély kellett. Hogy mi ezt akkor megkaptuk, az a KISZ erejét és befolyását bizonyítja. A befolyt összegből kék ingeket vásároltunk a május 1-i felvonulásra. Ehhez a hallgatók is hozzájárultak, nem kis anyagi áldozatot hoztak azért, hogy egyenruhában vonulhassanak fel. A kultúrosztály állami intézmény volt. Sokáig törekedett a KISZ-től való függetlenségre, de a KISZ felügyelete ott is határozottan érvényesült. 1958-ban jelent meg újra a Közgazdász, a KISZ-nek a lapra is igen komoly befolyása volt. Minden klubmozgalom, kulturális és egyéb tevékenység a KISZ-en belül folyt akkoriban.

— Köszönöm a beszélgetést.

M. G.

A kultúra áru, de a piaca korlátozott

Liska Tibor március 10-i kultúra-vitájára a Kritika majd féléven át nagy érdeklődéssel kísért vitájának résztvevőit hívta meg, hogy az ott kifejtett véleményüket szóban is konfrontálják. Sajnos, véletlenül (?) pont azoknak akadt más fontosabb teendőjük (vagy foglaltak helyet inkább a hallgatóság soraiban), akik a vitában határozottan állították, hogy a kultúra nem áru. Így szerda délután nem hallhattunk igazi ellenvéleményt.

Tóth János, Szerdahelyi István, Győrffy Miklós, Liska Tibor, Hernádi Gyula, Jancsó Miklós (Fotó: Resselly)

A kultúra áru — mondta Szerdahelyi István, a Kritika vitazáró cikkének írója is. Az „igent" mondók érvei erősebbek, nyomósabbak voltak. Ennek a ténynek az elismerése azonban semmiképpen se vigasztalhatta Liska Tiborékat, hiszen attól, hogy valami áru, a piacon még lehet erősen korlátozott, monopolista, vagy legfeljebb oligopolista piac.

SZERDAHELYI ISTVÁN kifejezésével a kultúra mai irányítási rendszere Kafka Kastélyára emlékeztet. Már nincs tekintélye a monolit központi irányításnak. Helyette, tőle függetlenedve, a kis struktúrákon belül monopolhelyzetet élvező kiskirályok döntenek nem demokratikus játékszabályok szerint a kulturális kérdésekben. Nem látja azonban a garanciát arra, hogy a kulturális vállalkozások mitől lesznek demokratikusak, illetve, hogy a hasznos, de mecénásokra szoruló, úgynevezett, elit kultúra képes-e eltartani magát egy vállalkozási rendszerben.

Ma Magyarországon a kulturális kiadások 70 százalékát a lakosság fizeti — hallhattuk Tóth Jánostól —, akaratát azonban közel sem érvényesítheti ilyen arányban. Ily módon élő közösségek dotálódnak kegyből, s mindez az autonómia, az öntevékenység megőrzése (megszerzése) ellen hat. Egy ilyen típusú kulturális önutolérés lehetősége miatt lenne elsősorban nagy szükség a vállalkozási rendszerre, amely amellett, hogy lehetővé tenné az önszerveződést, anyagilag is racionálisabb, demokratikusabb lenne, s nagyobb nyilvánosságot biztosítana.

Az árugazdaság visszaszorítása történelmi folyamatosság megszakítását jelentette, s a vállalkozás e folyamatosság visszaszerzésének lehetőségét rejti magában. A vállalkozói magatartás kultúrája haszonelvet, partnerséget, individualitást, reális érdekrendszert, öntudatot, racionalitást, közösségszerveződést jelenthet, s a társadalmi mentalitással, habitussal, egymást kölcsönösen meghatározva fejlődhet ki.

Nézete szerint ma már téves az az erősen ideologikus elit- és tömegkultúra osztályzás, melyet Szerdahelyi István használ. Jobb megközelítés az autonóm kultúra — civilizatórikus kultúra párosítás. Sajnos, úgy tűnik, amíg az autonóm kultúráról van szó, valamennyire még csak-csak „demokraták" vagyunk, de mihelyt a tágabb civilizatórikus kultúra területére érünk, rögtön átváltunk pesszimizmusba, akarnokságba. A kultúra körébe tartoznak a társas viszonyok, a politikai, a vitakultúra is. A '68 utáni reform cikkcakkok nyomán, hasonlóan a második gazdasághoz, a kultúrában is kialakult egy kettősség, mely hosszabb távon szakadáshoz vezethet, ha nem tesszük lehetővé az intézményesültséget, a nyilvánosság szférájába jutást ennek a „második" kultúrának.

HERNÁDI GYULA a kultúra, az áru és a vállalkozás fogalmak értelmezésével próbálta világossá tenni a szocialista vállalkozási rendszer jelentőségét. A kultúra (és általában a lét) centrális kategóriája a szabadság, melynek materializálódása mind a termelésben, mind a fogyasztásban a variabilitás. Az áruviszony, a piac a szabadság színterének megtestesítői a gazdaságban, míg a vállalkozásban — ami összekapcsolja a társadalmiságot és a személyit —, valósulhat meg leginkább az ember igazi lényege, az a törekvés, melynek célja az egyre kiteljesedettebb szabadság. Liska Tibor eszmerendszerében a szabadság kategóriája, melynek lényege a rendelkezés önmagunk felett (felelősség), lehetőség a választásra, valóban a helyén van.

Szerdahelyi Istvánnal vitatkozva fejtette ki, hogy az állammonopolista szituáció, különösen, ha ez konzervativizmussal is együtt jár, az elit kultúrában jelentkező újdonságok elől elzárja a megjelenési lehetőséget. Itt maga a struktúra a rossz, hiszen például a könyvkiadásban az állami dotáció teljes monopolhelyzetté teszi a pár kiadó tevékenységét. Egy szocialista vállalkozási rendszerben több száz kiadó tevékenységére nyílna mód. Egy részük megbukna, de ugyanakkor még több alakulhatna. A szabadság-variabilitás valószínűsége kötelezővé tenné a kreatív mozgás megindulását. Az előrelépéshez mindenképpen szükséges az előzetes ellenőrzés (nem adják ki) eltörlése, s magas szintű kritikával és utólagos cenzúrával való helyettesítése, illetve az export-import jog megadása.

JANCSÓ MIKLÓS többek között azt fejtegette, hogy ha érzi a felelősséget, akkor biztos, hogy nem csinál ráfizetéses filmet. Ehhez azonban előre tudnia kell, kinek, milyen piacra dolgozik. Csak az amatőr, vagy a milliomos csinál úgy filmet, hogy nem tudja azt előre eladni. Egyszerűen nem igaz az, hogy nem lehet populárisan jót csinálni. Ki kell dolgozni a teóriáját, hogy hogyan lehet eljutni azokhoz, akik nem fizetőképesek. Az állami mecenatúrában azon múlik minden, hogy milyen ember a mecénás. Az állam mi vagyunk, s az állam nem hivatkozhat arra, hogy ő dotál. Hadd dönthessem el saját magam, hogy mit alkotok, mit támogatok.

A II. József-i jó mecénásoknak is köszönhetően társadalmunk feltehetően elérkezett egy magasabb kategória szélére. A továbblépéshez a mai helyzetet kell mélyrehatóan elemezni, nem felejtve, hogy a jelenkor is történelmi kategória.

A céhszellemet hogy lehetne a céhkeretek tágítása, feloldása nélkül megszüntetni? — kérdezte Liska Tibor, Szük László Kritika-beli cikkére utalva. Az elitkultúra megtérüléséről elmondta, hogy nem szükséges egyből találkoznia a közönség ízlésével. Mindenfajta árunál van hosszú távú befektetési igény. Ez ne mecenatura legyen, hiszen szerinte ez ókori dolog. A gazdálkodás elemi feltétele, hogy megteremtse a tőkepiacát. A kultúránál azonban ez nincs meg. Erre azonban véleménye szerint nem a részvénypiac lenne a legkorszerűbb. Átmeneti javaslatként felvázolta az alapítványi vállalkozások koncepcióját. Ezek létrejöhetnének a mai rendszerben is, ugyanakkor lehetővé tennék az átmenetet a vállalkozások fejlettebb formái felé is. A társadalmi vagyon személyes felelősségen alapuló kockáztatásának van erkölcsi alapja. Az a fontos, hogy lehessen haszonra törekedni, de a kockázatot is az viselje, aki vállalkozik. A demokratizmus minimuma, hogy tudomásul vegyük, egyik embernek ez tetszik, a másiknak az. Az objektíve létező bizonytalanságban csak a történelem, vagy átmenetileg a piac dönthet arról, hogy mi az értékes. Nem létezhetnek kiválasztó „úristenek", akik előre eldöntik, hogy mi az értékes és mi nem. A vállalkozó is csak saját kockázatára, átmenetileg dönthet. Ugyanakkor, ha magántulajdonosi alapon szerveződnek a vállalkozások, akkor ugyanott vagyunk, ahonnan elindultunk. Ezért van nagy szükség a személyes társadalmi tulajdonra, a társadalmi tulajdonhoz jutás lehetőségének megteremtésére.

Türei Sándor

„Az újért nem küzdöttem, hanem küszködtem"

Az Elnöki Tanács a Szocialista Magyarországért Érdemérmet adományozta dr. Neményi Istvánnak, egyetemünk professzorának, nyugállományba vonulása alkalmából.

Akik ismerjük Neményi elvtársat, szívből örülünk a kitüntetésének, mégis volt valami zavarbaejtő a róla szóló hírben. Talán sajtóhiba történt?... Mert semmi jelét nem láttuk annak, hogy nyugdíjba készülne. Változatlanul nap mint nap, órára siet. Nappalisokat, estiseket, levelezőket, továbbképzősöket oktat, szakszemináriumot vezet, az egyetem folyóiratát szerkeszti, ugyanazzal a lendülettel és a tőle megszokott derűvel, akár tíz évvel ezelőtt. Talán a szemüvege dioptriája változott valamelyest. De a járása egyenes, fiatalos tartása is ellentmond a hírnek.

— Ha hiba történt, akkor elnézését kérjük.

— Nincs hiba! Én kértem a nyugdíjazásomat 1981 elején — válaszol — 70 éves vagyok és tudom, hogy ebben a korban már, nyugdíjazni lehet az egyetemi tanárokat. Nem akarok olyan helyzetet teremteni, hogy rám való hivatkozással a nyugdíjaztatás kérdésében megkössem az egyetemvezetés kezét.

Váratlan bejelentésén a legjobban a rektor volt meglepve. A meghosszabbítást föl lehet terjeszteni, javasolták. Ne. De hát mit akar csinálni? Öt éve nem adtam ki könyvet, van feladatom. Viszont az egyetem is számít a munkájára. Végül is közös nevezőre jutottak. A postás ugyan kikézbesíti a nyugdíját minden hónapban, de az egyetemen továbbra is tanít, mint nyugdíjas tanár és szerkeszt, mert erre szükségünk van, és mert a rendelkezések módot adnak rá.

Mellúszással kezdődött

70 év, kishíján egy évszázad. Minden jelentős mozzanata, már tankönyvbe préselődött. Háborúk, válságok, forradalmak. A kemény idők sodrásában 53 éves munkaviszony már önmagában tiszteletet parancsol.

— Ezt a hosszú munkaviszonyt a felszabadulás osztja ketté. Életem első része azért emlékezetes és szép, mert az ifjúságom volt. A tanulás mellett viszonylag rövid idő alatt bekapcsolódtam a sportba. Ezt ajánlom minden hallgatónak. Úszással kezdtem, aztán teniszeztem. Már a középiskolai tanulás mellett is dolgoztam. Óbudán a Bécsi úton a Téglagyárak közelében laktam. 15—16 évesen a fűszerestől szállítottam minden reggel a tejet a Hármashatárhegy, Remete- és Kiscellihegy környékére.

1928-ban érettségizett az Árpád Gimnáziumban. Az akkori gazdasági körülmények közismertek. Természetesen állás nélkül maradt. — Kénytelen voltam folytatni azt, amit a fűszeresnél korábban elkezdtem és a borravalóval nem is kerestem rosszul — jegyzi meg jóízű derűvel — később, amikor sikerült elhelyezkednem, ennél sokkal kevesebb volt a fizetésem.

Az első állásomat Komjádi Bélának köszönhetem. Ő volt, a III. kerületi Torna és Vívó Egyesület úszószakosztályának edzője. Ő szervezte meg a többszörös olimpiai bajnok magyar vízipólócsapatot. Még gimnáziumba jártam, amikor Komi bácsi felfigyelt rám és próbaúszást végeztetett velem. 100 méteres mellúszásban én lettem a győztes, 16 évesen. Attól kezdve az a megkülönböztetés ért, hogy ingyen úszkálhattam a „Csaszíban".

Óradíjas gyakornok

Egyévi állástalanság után Komi bácsi közbenjárásával munkát kaptam a Magyar Állami Hitelbank debreceni fiókjánál, mint óradíjas gyakornok. Komi bácsinak az volt a kikötése, hogy mindennap úszni kell. Debrecennek már akkor fedett uszodája volt. Elképzelhető, hogy egy gyakornoknak milyen nehezen sikerült ezt a kikötést teljesíteni, mikor neki kellett elsőnek átlépni a hivatal küszöbét és este utolsónak hagyhatta el azt. Ezenkívül hetenként egyszer Pesten is edzés volt. Úszásban nem vittem sokra. Időnként bevettek a híres olimpiai csapat tartalék tartalékának. Jól ismertem a csapat tagjait. Szívesen emlékezem Halasi Olivérre, akinek az egyik lábát félig amputálták és így is olimpikon lett. Eddig tartott az én szép ifjúságom.

Miután elég tevékeny voltam, Komi bácsi elintézte, hogy felkerüljek Pestre a Magyar Állami Hitelbank különböző fiókjaiba. Rendszeresen részt vettem az edzéseken, néha versenyeztem is, egészen a háborús évekig. Utána kerültem a nyilvánosságot. Ennek szomorú előzménye volt. Az unokabátyámnak, mint az illegális kommunista párt tagjának szüksége volt bizonyos tényekre és adatokra és én a bankban segítettem az adatok megszerzésében. Szegény ráfizetett. 1944-ben a Gestapo unokabátyámat és két kicsi lányát, akiket otthon talált, agyonlőtte. A sógornőm megmenekült. Éppen vásárolni ment a fűszereshez és én rohantam figyelmeztetni, hogy nehogy hazamenjen.

A háború alatt katona volt tizedesi rangban 1944-ig. Aztán már katonának sem volt „alkalmas". A vegyes munkaszolgálatosok közé sorolták be, ahonnan megszökött. Többedmagával Nagyszőlős tájékán bújkált, míg átcsapott fejük felett a front. Egy darabig a szovjet hadikórházban segédkezett, mint fűtő. Végül is épségben került ki a háborúból.

A kormánnyal Pestre

Első utam Debrecenbe vezetett régi munkahelyemre. A bankfiók, ahol korábban dolgoztam romokban hevert. Mégse mentem hiába. A város akkor történelmi időket élt. Az Arany Bikában szemtől szembe láttam Vorosilov marsallt, aki ott székelt katonai kíséretével. Pestről Zammercev városparancsnok is megérkezett a kormányalakításra. Engem is invitáltak, hogy vegyek részt a pénzügyi munkában, én azonban Pestre kívánkoztam, látni akartam a családomat. Végül is a kormány április 12-én Pestre készült. Vonatra cipeltük a csomagjaikat és a kormánnyal együtt én is Pestre utaztam egy marhavagonban.

Akkor és ott értettem meg, hogy nekem is kapcsolódni kell ehhez a népet, országot megújító törekvéshez. Humánus beállítottságom vezetett a párttagok közé, Debrecenben 1945 februárban lettem a Kommunista Párt tagja.

Államosítottuk a bankot

És jöttek a politikai küzdelmek a pártok között. 1947-ben a választásokon már a II. kerület pártaktívája volt. A bankban is megkezdődött a munka. Akkor már tudta hol a helye, hova kell állnia.

— Innentől kezdve mindenre szívesen emlékezem. 1948-ban tizenketted magammal érkeztünk a Magyar Nemzeti Bankba, hogy megkezdjük az államosítást. Pontosan nem tudtuk, eszik vagy isszák a szocialista bankot, de tisztában voltunk azzal, hogy mi a szerepe a gazdaságban a bankrendszernek. A bank egyik négytagú csoportjának voltam a vezetője. Kollegám volt Fekete János is, akitől, mikor megválasztották párttitkárnak, átvállaltuk a munkáját. Ki kellett találni, hogy a szocialista jegybank hogy dolgozzék. Segítségünkre volt Friss István a Központi Bizottságból és akkor került a kezünkbe az első szovjet szakirodalom.

A jó kapusnak van szerencséje

Óriási meglepetésként érte 1948 végén, az első kormánykitüntetés a Munka Érdemrend bronz fokozata. Rengeteget dolgoztak abban az időben. Három műszakot húztak le egyhuzamban — meséli. Így aztán tizenkettőnk közül bárki kaphatta volna a kitüntetést. Erre szokták azt mondani, a jó kapusnak van szerencséje.

Ezt követően elküldtek a Pénzügyminisztériumba és ott az egyik osztály vezetője lettem, amely a bankok szervezésével foglalkozott. Közben megcsináltuk és kibocsátottuk a tervkölcsönt és békekölcsönt és hittük, hogy ez hozzátartozik a szocializmushoz. Aztán kiderült, hogy jobb lett volna nem csinálni.

1951 végén a Magyar Beruházási Bank vezérigazgatója lettem, és ezzel elkezdődött a tanulás és a tanítás időszaka. Szerettem volna beíratkozni a Közgazdaságtudományi Egyetemre, de a Pártfőiskolára küldtek. Szép éveket töltöttem ott, mint esti hallgató. Disszertációm a beruházási politika főbb kérdéseivel foglalkozott. Hay László is elolvasta és biztatására később ebből lett a kandidátusi disszertációm. 1962-ben szereztem meg a kandidátusi majd 1969-ben az Akadémia doktori fokozatát. A tanulás és a tanítás közben kb. 70 publikációm jelent meg a beruházási témakörből, ebből 6 könyv.

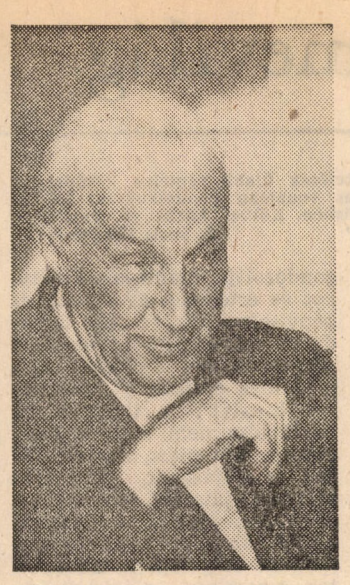

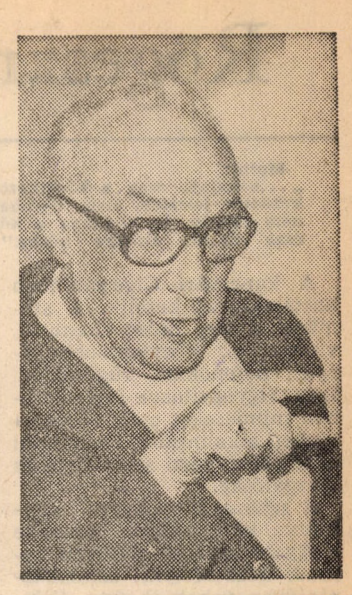

Társszerzője és szerkesztője volt annak az 1958-ban megjelent könyvnek, amely elsőnek foglalkozott a szocialista beruházási politikával, a beruházási politika finanszírozásával. — Erre a könyvre szívesen emlékezem, mert rendhagyó volt. A szovjet könyvekből tanultakat összevetettük a magyar valósággal és benne azokat a dolgokat feszegettük, amelyeknek a megvalósítása szükségessé vált.

Mindnyájan éreztük, hogy az ötvenes években kialakult politikai torzulások nem vezetnek jóra, de ellenforradalomra nem gondoltunk.

Eltávolították a vezérigazgatói posztjáról az ellenforradalom alatt és felajánlották számára a vezérigazgató helyettesi poziciót, amit Antos István miniszterhelyettessel történt megbeszélése alapján vállalt. „Ez ideiglenes állapot —, biztatta Antos elvtárs — addig is vigyázz a párttagokra."

Az ellenforradalom leverése után a magyar gazdaság korszerűsítésének folyamatába is bekapcsolódott. — 1963-tól a mechanizmust formáló és kialakító bizottságok egyikében a beruházásokkal foglalkoztam. Ez a munka 1968-ig tartott.

Tevékeny munkásságát számtalan kitüntetéssel jutalmazták. Háromszor kapta meg a Munka Érdemrend arany fokozatát, az MSZMP Emlékérmét és elnyerte az MTESZ Hevesi Gyula-díj első fokozatát.

— Az egyetemen 1958 óta tanítok. Először óraadóként, aztán fakultatív tárgyat oktattam, majd féléves tárgy lett a témám. Amikor megszűnt a Beruházási Bank több ajánlat közül Szabó Kálmán akkori rektorunk egyetemi meghívását fogadtam el. Tizennégy éves múltam volt már az egyetemen és jól éreztem magam. Hamarosan az egyetemen docens lettem, majd később egyetemi tanár.

Mikor úgy kívánta az egyetem érdeke, az oktatómunkán kívül vállalta a könyvtár igazgatását megbízottként. Alapító tagja lett az Egyetemi Szemlének és megszületése óta is ügybuzgó főszerkesztője. — Amióta a párt tagja vagyok 37 éve, még soha nem utasítottam vissza pártmunkát. És nem egy olyan gazdasági funkciót, amit nem kértem, de amit szívvel-lélekkel csináltam.

Részt vett a lakásagitációkban, a tsz-szervezésben. Sokáig végzett agit-prop. munkát. Az egyetemen volt már párttitkár, aki a HPCS-gyűléseken nem kímélve önmagát, éjszakába nyúlóan vitatkozott a fiatal párttagokkal. Volt pártvezetőségi tag. Jelenleg az egyetemi MSZBT ügyvezető elnöke.

Hányszor és hányszor vágott bele az újabbnál újabb feladatokba, miközben önmagát is megújította. Ez is egyik rejtélyes kulcsa fiatalságának.

Egy állásom volt

— Talán meglepő, de egész életemben egy állásom volt, nem váltogattam a munkahelyeket, kivéve az egyetemet, amit magam választottam, és amit nem bántam meg. Mert az 53 éves munkaviszony alatt én itt az egyetemen érzem magam a legjobban. Kiegyensúlyozott állapotba kerültem, azt szoktam otthon mondani „nem megy rosszul a rendelőm".

Kitüntetése alkalmából az általános kari tanács egy díszes albummal ajándékozta meg, amelyben szívélyes szavakkal emlékeznek meg múlhatatlan derűjéről. Ennek a derűnek a vastartaléka a család. A feleség, ki 44 éve egyengeti társa útját, a lánya és két kis unokája, akik bizonyára hozzájárulnak ahhoz, hogy az újért nem küzdő, hanem küszködő ember élete szép és teljes legyen. **H. E.**

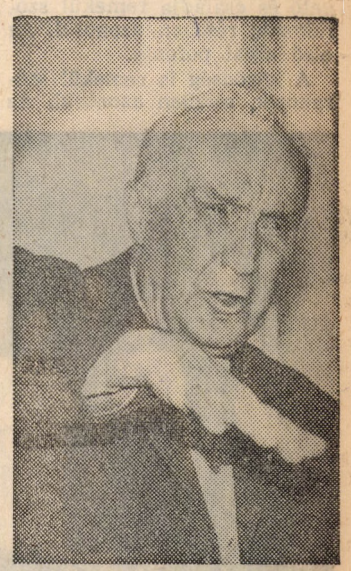

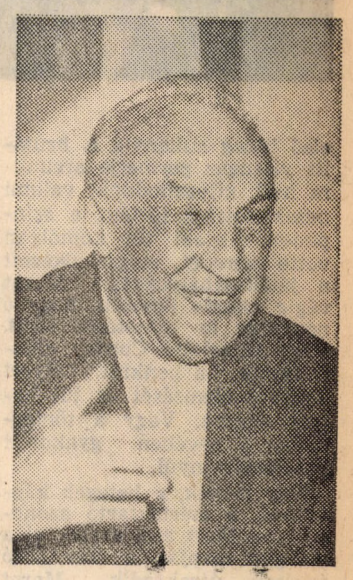

Fotó: Resselly Béla

Útban a nyár felé

Fotó: Balázs Gusztáv

Nem szólok hozzá

A Közlöny 1. oldalán megjelent cikk címe és a cikk léte igen feldühített.

Hernádi meggondolatlan megjegyzéséből egy vitát provokálni — ezt pimaszságnak tartom, elsősorban azért (mint ezt a cikk szerzője is említi), mert Hernádi maga is elhamarkodottnak ítélte kijelentését.

Idézet a Közlönyből: „Persze, nem az ő kijelentését tartom fontosnak, hanem a gondolkodásmódot, amelyet képvisel."

Milyen gondolkodásmódot képvisel Hernádi Gyula? Nem állította, hogy „túlteng bennünk az öntudat", ő csupán előítéletét fejezte ki a „nemzeti kultúra" kifejezéssel kapcsolatban.

A nemzeti kultúra, mint egy elszigetelt, önmagában és önmagáért fejlődő valami, ez valóban hülyeség, de a nemzeti kultúra, mint a világ valamennyi kultúrájának része, mint abban önállóan fejlődő, de arra ható és visszahatásaira reagáló egész, létező kategória. Azt hiszem, vitatkozók és a cikk írója is elfelejtette, hogyan építette bele hozzászólásába az a srác a „nemzeti kultúra kifejezést, akinek Hernádi az említett mondatot szánta. A srác ugyanis (sajnos, a nevét nem tudom) a nemzeti kultúrára hivatkozva fejezte ki aggodalmát a kulturális vállalkozással kapcsolatban. Ha jól értettem (mert hallani sajnos alig lehetett), ő úgy gondolja, hogy a vállalkozás a kultúra területén teret nyitna a szennyirodalomnak, a művészileg értéktelen kulturális tevékenységeknek (megkérdőjelezhető, hogy mit takar a „művészileg értéktelen" jelző), és ez nemzeti kultúránk kárára válna. Ilyen értelemben tehát szó sincs nemzeti öntudatról vagy valami hasonlóról. Ennek ellenére én is állítom, hogy Hernádinak nem szabadott volna kijelentenie, hogy „a nemzeti kultúra hülyeség".

Ad 1. Ő Hernádi Gyula. Nála volt a mikrofon, kijelentését az is hallotta, aki az előző hozzászólót nem, és így a e szerencsétlen mondat önálló tartalmat is kapott.

Ad 2. Még egy Hernádi Gyulának is érdemes pontosan fogalmaznia és indulatoktól mentesen válaszolni a kérdezőknek.

De! A vita során egy jogászlány helyesen és tömören tisztázta, hogy így nem lehet elfogadni a fenti mondatot, mert az félreérthető, és a jelek szerint többen félre is értették.

Ha nagyon epés lennék, megkérdezném a Közlönyben megjelent cikk íróját, hogy a „közismert felmérést" honnan „közismeri"? Netán az említett jogászlánytól, aki a vitában épp e példára hivatkozott. De nem akarok epés lenni. Csak annyit szeretnék még megjegyezni, hogy a Hernádi-féle mondat ürügyén ne indítsunk vitát.

Szívesen hozzászólnék azonban egy olyan vitához, amely az ifjúság nemzeti tudatának, nemzeti öntudatának problémájával foglalkozik, és egy ilyen vita elindításához nem kell ürügyet keresni.

Eller Erzsébet

Rögeszmevilág

Mottó:
„...sóhajaik csak a következtetések újabb végtelen körének kezdetét jelezték, nem egyenes vonalúan gondolkodtak, hanem mindig ugyanabban a körben. Körbe, körbe és megint csak körbe. Örökre körbe.”
F. Scott Fitzgerald

A kaposvári Charentonban kortársainkat kezelik. A szemünk láttára hidegzuhannyal, vízágyúval, kényszerzubbonnyal, pofonokkal, rúgásokkal. Igaz, kigyógyításuk folyamatában mindezeket csak végszükségben alkalmazott, rendkívüli eszközként veszi számításba az igazgatóság.

E szükségállapotoktól eltekintve kortársaink kezelése kiegyensúlyozott, civilizált keretek között folyik: színházterápiában vehetnek részt. Színre vihetik a forradalmat. Terápiás okokból mindenki magát adhatja: a néptribun Marat bőrébe bújhat, de Sade a szexuális forradalom apostolát alakíthatja, a veszett anarchista likvidátor Jacques Roux-ként üvöltözhet, a modern Jeanne d'Arc Charlotte Corday-ként léphet színre.

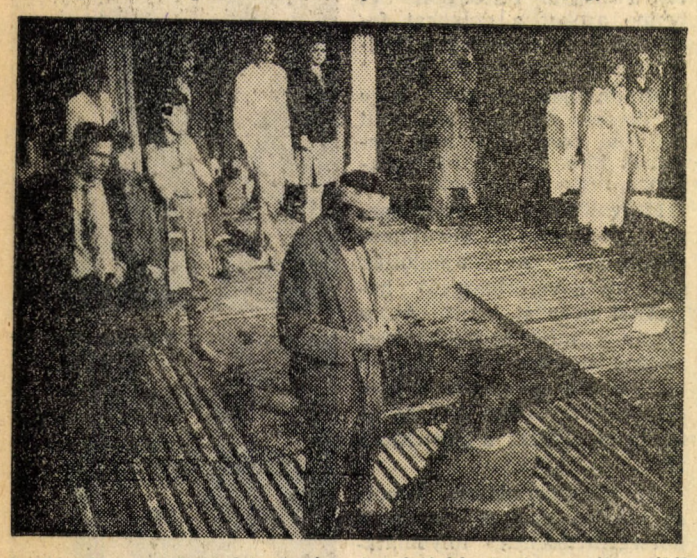

Látványos a forradalmi színjáték. Ihletett monológok hangzanak el a testvériségről, egyenlőségről — a tudat és az ösztönök felszabadításáról. Permanens és hétköznapi forradalom — koncepciók csatáznak. Ortodox néppártiak siratják el az üzérkedők, harácsolók, iparosok és fóliázók markába átjátszott ígéretes jövőt. Eszméken élő aszkézis ostorozza a zabáló, vedelő, böfögő és üzekedő méltatlanokat. A színrevitel kiváló, az igazgató és családja remekül szórakozik, részben azonosul. Az első atyai pofonig.

A közönség is remekül szórakozik, részben azonosul. Az

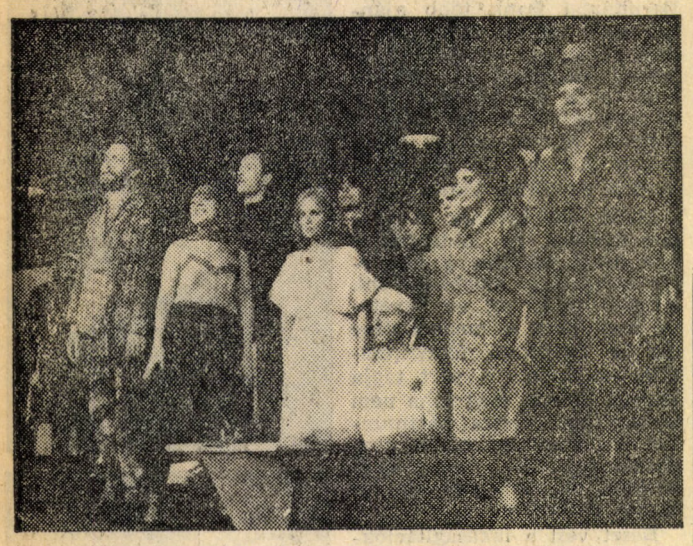

Fotó: Göcze Krisztina

első hideg zuhanyig. A brutális vízsugár permetje arcunkra hull, kijózanodunk: valami nemkívánatos történt a színpadon. Valaki túl komolyan vette szerepét, megfeledkezett a játékszabályokról. Marat végig akarja játszani, hogy ő népvezér és tüntetésre úszít. Vagy Charlotte Corday elhanyagolja a konkrét helyzet konkrét elemzését és túl hamar szúrna. Vagy a tömegember a nevében gyakorolt hatalomért nyúl.

Úgy látszik, a betegek képtelenek a mértéktartó azonosulásra. Mert alig zárják el a vízágyú csapját, a szárítkozó ápoltak újrakezdik. Marat most forradalmi néphadsereget toboroz, Charlotte újra nekirugaszkodik, de Sade a terror esztelenségéről prédikál. Folytatódik az előadás, az eszmekörök lassan körkörös eszmékké zárulnak. Rögeszmékké, melyekhez a megvalósítás örökké meghiúsított próbálkozásai után újból és újból visszatérnek kortársaink. A kaposvári elmegyógyintézet gondozottjai mániások. Eszméket és értékeket gyártanak és képviselnek, univerzális társadalmi örömozgó-tervezeteket nyújtanak be, melyeket újra meg újra elutasít a „találmányi hivatal”. A találmányok bevezetése nem része a terápiának. Tüntetést, nemzetgyűlési választásokat, népszavazást még játszani sem szabad, bár újra, meg újra megpróbálják. Mert az igazgatóság is mániás. Rögeszméje az ápoltak nyugalma, elégedettsége, az ön-féligmegvalósítás nyugtató színjátéka. Azonnal kezeli a dühöngőket, nem vállalja az idegbeteg zavargást. Így Sade, Roux, Marat és a többiek sohasem tudják meg, építhető-e értékeikre érvényes cselekvés, örökké működnek-e örökmozgóik. Itt nem próbája az elméletnek a gyakorlat. Legfeljebb rögeszmék élét próbálják ki rögeszméken.

A kaposvári Charentonban kortársaink maguk is kezelik egymást. Vádaskodással, egymás értékeinek fitymálásával, bizalmatlansággal, tőrrel, bűnbak-kereséssel, megaláztatásokkal.

Sade szerint Marat keze a forradalmi terror áldozatainak vérétől csöpög, gyilkosokkal nincs egyezség. Marat szerint Sade erkölcstelen, perverz nihilista. Népidegen útitársakkal nincs egyezség. Roux szerint Marat diktátor, Marat szerint Roux likvidátor. Sade és Duperret szemében az ápolók vízágyújától lemeztelenített Corday tüzelő nősténynyé alakul a jogos zsarnokgyilkosság átszellemült, tiszta angyalából. A tüzelő nőstények nem egyezkedésre, hanem bujálkodásra valók.

Egyre-másra a rögeszmék közötti összes átjárót eldugaszolja a mocsok, amelyet két kézzel hánynak egymásra a kaposvári ideggondozó egymást kezelő ápoltjai. Öntevékeny csoportterápiájukkal sok hideg vizet megspórolnak az igazgatóságnak, és megóvják közönségüket a feltétlen azonosulás olcsó eufóriájától.

Így a kaposvári Charentonban közönségüket is kezelik kortársaink. Nálunk is házalnak a megtisztító zsarnokgyilkosság, a rend és biztonság, a tudat és a tudatalatti forradalma kelendő eszményeivel. Hiába figyelmeztet mindvégig a kikiáltó gunyoros tárgyilagossága, újra meg újra választanánk a portékából, ha nem éreznénk bénultan, mint siklanak ki kezünkből bámulatos könnyedséggel az épp megragadott fogódzók: mint változik egy pillanat művként börtönökről, szüntelenül éleződő harcról rikácsoló proletárdiktátorrá a többségi proletárdiktatúra képviselője, vízágyús rendőrré a rend és nyugalom atyai őre, a terror szálláscsinálójává a minden terrort elutasító pacifista, bűnbak-mészárossá a népmesei

sárkányölő. Viszolyogtató az állandóan lüktető színpadon zajló metamorfózis, megrázó a felismerés, hogy kortársaink elméjét önmaguk ellentétét is hordozó eszmék betegítik, nemcsak rögeszmések tehát, hanem tudathasadásosak is, hogy elfogadott és elutasított eszményeink és értékeink között csak nyomasztóan bizonytalan határok húzódnak.

Szuggesztív és totális illúzió-elvonókúrában részeltetnek minket kaposvári kortársaink. Nem reményeinkből „gyógyulunk ki”. Hacsak nem abból a reményünkből, hogy létezik a kívül maradás alternatívája. Hisz a „világvége”, a szenvtelen narrátort, józanságunk addigi őrét is a tehetetlenül zokogó magány utcakövet markoló emlékműfigurájává dermeszti.

Köszönjük a kezelést Jordán Tamás pszichiáternek, Lukáts Andor belgyógyásznak, Pogány Judit sebésznek, Máté Gábor diagnosztának, Csernák Árpád igazgatónak, a Csákányi Eszter, Gőz István, Czakó Klára és Gyuricza István mozgás- és zeneterapeutákból összehívott remek konzíliumnak, Ács János kutatóorvosnak, valamint az egész nagyszerű orvosi és ápolói karnak.

Külön köszönet jár orvosainknak szerénységükért. Hisz mégiscsak bámulatos épp egy fergeteges színházi estével bizonyítani, hogy a színházterápiától csak tüneti kezelést várhatunk. Még ha ezúttal ötszázan kaptunk is rá beutalót.

Greskovits Béla

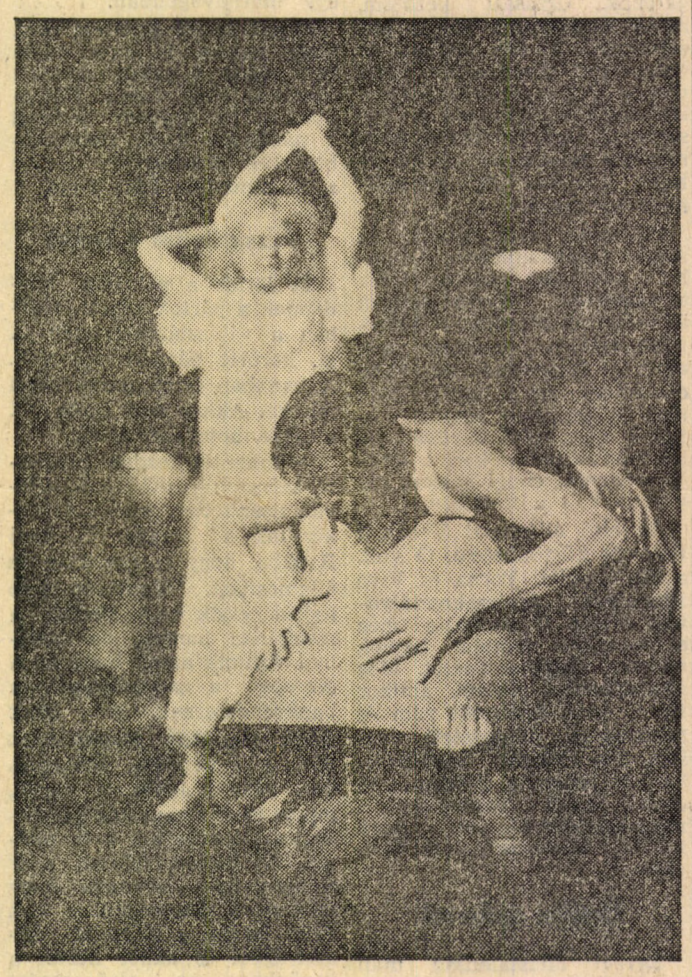

Fotó: Ilovszky Béla

Közgáz művészeti hét

A Közgáz Klub idei legnagyobb szabású rendezvénye az április 4—11. között tartó Közgáz művészeti hét. *Nyolc napon át a zene, a képzőművészet, a pantomim, a balett, a színjátszás legkülönbözőbb irányzatainak neves képviselőit* látja vendégül a Közgáz.

Április 4-én délután 2-től éjfélig tart a *filmnap*, amelynek keretében Fábri: Pluszmínusz egy nap, Szabó: Budapesti mesék, Sándor: Herkulesfürdői emlék, Kardos: Egy őrült éjszaka című filmjeit, valamint főiskolás, Balázs Béla, és amatőr filmeket vetítenek majd három helyszínen. Premier előtti vetítésre kerül Gothár Péter és Bereményi Géza új filmje, a Megáll az idő, a vetítés után beszélgetés lesz az alkotókkal. A filmnapra 30 forintért váltható bérlet.

A közgáz kísérleti stúdió napja lesz április 5-e, amikor is *Benkő László* mutatja be még meg nem jelent *szintetizátorlemezét, fellép a 180-as csoport*, és dokumentumfilmeket is láthatunk majd. Az este 7-kor kezdődő program 40 forintért látogatható.

Április 6-án kezdődik *a kétnapos pantomimtalálkozó*. Este 7-kor *M. Kecskés András mutatja be Planéták című műsorát*, majd *fellép a Dominó együttes is*. Az egész művészeti hét egyik fénypontja lesz minden bizonnyal a pantomim őshazájából, a párizsi *Marcel Marceau iskolából érkező csoport produkciója*. Másnap este fél 8-tól szintén tartanak előadásokat a Marceau-iskola növendékei, majd fellép *a Karsai RT, és a Corpus együttes Kecskés Andrással, bemutatja a Mario és a varázsló című darabot*. A pantomimtalálkozó alatt filmvetítésekre is sor kerül, és kiállítást is láthatnak az érdeklődők a magyar pantomimstúdiókról.

Mindkét pantomimnapra 50—50 forint a belépő.

Április 8. a balett napja lesz. Este fél 8-kor *a Pécsi Balett táncolja el a Sárga tengeralattjárót*, majd az Állami Balettintézet növendékei mutatják be műsorukat. Az *Állami Operaház balettkara az Érintések című produkcióval lép fel* ezen az estén. *A klubban a Prim Tempo együttes barokk zenét játszik*. Erre a napra 50 forint lesz a belépő. Este 6-tól az éjszakába nyúlik a Forgószín másnapi programja, amelyen fellép a Lobogó együttes, *Sebő Ferenc, a Kaláka együttes*, hagyományos dzsesszt játszik majd a *Garai-trió*. Cigányműsorral mutatkoznak be a Színművészeti Főiskola hallgatói, megtekinthetők az 1981-es animációs filmek, lesz költő-festő találkozó is. *Mezey Annamária* előadásában láthatjuk majd *a Paraszt Dekameront, Kun János pedig In memoriam Latinovits Zoltán címmel emlékezik a Színészkirályra.*

Április 10-e reggel 10-től délután 5-ig a *gyerekeké*. Minden lesz itt, ami szemük, szájuk ingere lehet, *mesemozi, játszósarok, állatvásár, bábszínház, bohócparádé, gyermektáncház, gyermekszínház*, a műhelyben fúrni-faragni is lehet majd, és *a húsvéti tojásfestés sem marad el*. 15 forintos belépővel 1000 gyermeket és szüleiket látja majd vendégül a Közgáz. Az esti program 7 órakor kezdődik: az aulában a VI. Tanulmány színházi csoport mutatja be legújabb munkáját: *Weöres Sándor: Holdbéli csónakos* című művét, a klubban pedig erre a rendkívüli alkalomra újra összeáll az *Interbrass együttes*. A színházi előadásra 10 forint a belépő, a dzsesszprogram 20—30 forintért látható majd.

A művészeti hét utolsó napja az immár *hagyományos folkfesztiválé*. Mindenki itt lesz megint, aki számít; a vásárosok, a kikiáltók, a kirakodók, s eközben fellép majd a *Muszty—Dobai duó, Boros Lajos, Dinnyés Lajos, Berki Tamás, Mandel Róbert, a Voga—Turnovszky duó, Jose Antonio Tomayo, a 100 Folk Celcius, a Kolinda, az Interfolk, a Spirit, a Muzsikás együttes*. Lesz táncház, fellép a Közgáz tánckara, gyermektáncházat is rendeznek. *Havas Gertrúd* bábművész és *Vitai Ildikó* is előadja műsorát. Újra meghívták a tavaly oly nagy sikert aratott *Fáklya Nemzetiségi Táncegyüttest* is. Az est fénypontja minden bizonnyal Stefan Diestelman folk-rock zenekarának fellépése lesz, és a magyarok válasza rá, a Kormorán és *Szörényi Levente, Bródy János, Szörényi Szabolcs és Németh Oszkár zenéje.*

A Közgáz művészeti hét egész időtartama alatt kortárs képzőművészeti kiállítás látható majd, ahol kiállít többek között Wahorn András, Bernáth y Sándor, ef Zámbó István és még sokan mások, látható lesz a Budapesti Műszaki Egyetem Perspektíva című komplex kiállítása és mindvégig üzemel majd a zenés teaház is.

Jegyek a helyszínen, illetve a közgáz közönségszervezésén kaphatók március 24-től délután 17 és 19 óra között.

Bennünk itt a színház

Van néhány hely, ahol, ha akarjuk, megnézhetjük, hogy mit csinálunk és mit csinálnak velünk. Ha van bátorságunk.

Színházak. A mi színházainkban nincsenek gátak és gátlások, nincsenek korok és korlátok. A színen egyszerre van jelen, egy tőről fakad ünnep és köznap, kelet és nyugat, politika és erotika.

Sőt, jobb esetben a gátak és gátlások is fent ülnek a színpadon, és néha felállnak, szemöldökráncolva.

Jobb esetben egyszerre élünk 1793—1968-ban és 1808—1982-ben, keljfeljancsiként küszködve Marat-Guevara és de Sade-Weiss bennünk kavargó dialektikájával. Közben de Sade-Peter Weiss-Ács János ironikus önfelülnézete is mi vagyunk rosszabb (jobb?) napjainkban, kommentáljuk és kikiáltjuk (magunkban) a csak kívülről látható, rég legyőzött visszásságokat. És néha még fölágaskodik bennünk a nép. (Belőle fakadnánk?)

Marat-Guevaránk befelé kiabál: Mért lett olyan homályos minden? Én vagyok a forradalom! (Ha nyomdád van, azt szétverik.) Hol a tollam, hol a tintatartóm? (Itt van Jean-Paul, minden a helyén.) Mért lett olyan sötét minden?

De Sade-Weiss-önmagunk, mint afféle jó értelmiségi, önmagát ostorozza. Önmagát ostorozzák (Nemcsak befelé): Figyelek, és amit megfigyeltem, azt elraktározom. Ez is elég lenne! De Marat! Még mindig hiszed, hogy az emberek egyesíthetők? Mi találtuk fel a forradalmat, de még nem tudunk bánni vele. (Milyen hebehurgya a nép!) Így van ez, Marat, számukra ez a forradalom: fáj a foguk, odakozmált a levesük, apró a férjük... Míg eszméidbe zár e kád.

Néha fölágaskodik bennünk a nép: Őszintén érdekelne, hogy engem ki szar le. És még el is énekli a magyarnótát: Forradalom, forradalom... Máskor meg lelkesen ünnepel: éljen hahaha, éljen ha há! (Milyen hebehurgya a nép! Ahelyett, hogy itt ugrál, építené a ... valamit.) De hát különben is, törvény: legyen a gyenge erősnek kénye-kedve szerint kiszolgáltatott — hajlamos hinni az ember. Különben sem a színpadon dől el a forradalom! Eldönti Corday Sarolta is.

Néha felbukik bennünk Jacques Roux, az elcsapott szerzetes, aki összekeveri a szószéket és az utcát. Fegyverbe! Fegyverbe! — kiált a békésen hempergő népre. (Felbukni, ha kedvez a perc, és lebukni, ha kell.) Közben lebuktatni Sade-ot, Marat-t.

És míg anyánk elsírja a megtanultakat: tébolyult állat az ember; felsír bennünk a selyemfiú is a filmekből, rádióból. (Kifelé): Nézzük az életet most derűsebb oldaláról! Nézd az alkonyat bíborát, és ilyesmin ne rágódj tovább! Az ember az életben sok nemeslelkűséget is találhat! Eljő az idő, midőn minden lény szép harmóniában él, az erény lesz majd az úr, és az élenjáró honfiak mind vigyáznak reánk! Mi több, e mázos biztatásra a nép máris örvendezik: nem hárul miránk a politika már! Mert itt van nekünk, aki tudja, mi fáj.

Kiabálunk, nagyon, befelé. Néha összeölelkezik bennünk Marat és de Sade, (aki valaha maga is írt) néha elválik. A nép feldobja hol Roux-t, hol Marat-t, de leginkább a selyemnadrágos Duperret dobja fel őt. Kiabálunk, néha kifelé is. Ilyenkor bolondokházánk marcona őrei hidegzuhannyal észhez térítenek. Többféle hidegzuhannyal, egész a vízágyúig.

De Sade-unk tart már ott, annyi tömlöc után, hogy bensőnk tömlöceit sirassa. És a maga nyakába zúdítsa, maga, a higgasztó hideg vizet.

Bolondokházánk igazgatója pedig néha feláll, összevonja szemöldökét. Nem megegyeztünk, hogy ezt a részt kihúzza, Sade? Fölösleges izgalmakat okoz. Elnyomásról pedig egyáltalán szó sem lehet ma! (Hiszen van levesosztás, ruhasegély...) Nna, nyugszik meg az igazgató. De a nép hozsannázása, egy nagy ámen, úgy legyen, szorítja éppen sarokba. És legbelsőnk tömlöceit látva még ő is sírva fakad.

Lánya, az elkényeztetetten ámenező jókislány, szobája falán Marat-Guevara képe lehet. Mindkettőért atyai pofon a bér.

A zuhanyok közt folyik a nagy keljfeljancsi-harc. Kikiáltónk öniróniája megnyugtat néha: más időket élünk, a körülmények mások. Ahogy kívülről figyeli magunkat, már-már cinikus, közben még regényt is olvas. Egyre kevésbé érdekeljük.

Csak ő éli túl a harcot, csak ő marad a feldúlt kockaköveken. Egyedül ő marad, egyedül marad, és sír. Siratja a levízágyúzott dialektikákat.

Nemcsak ő marad egyedül. Forradalom kell, viszonyaink forradalma, belsőnk forradalma. Nem lehet. Egyedül vagyunk. Itt van, Jean-Paul, minden a helyén!

★

De most már felvértezettebbek vagyunk. Így Színház után.

B. Kiss Tamás

Pista bácsi Ljubimov színpadán

A Nemzeti Színház Háromgarasos opera című darabjának mindhárom felvonása végén hat idős ember jön a színpadra és oratóriumszerű énekük hirdeti a szenvedés általánosságát, a szenvedésen felülemelkedő lélek méltóságát, egyetemes, humanista tiltakozássá fokozva a darabot. Ötük közül az egyik idős férfi ismerős volt. Az egyetem klubjában szokott üldögélni délutánonként. Pár éve mindig kottát másolt és csak akkor nézett fel, ha valaki nyitva hagyta az ajtót. A kottamásolást már abbahagyta, de a huzatot és a hideget ma sem szereti. Neve Izák István, nyolcvanhat éves.

— *Tényleg Pista bácsit láttam a Háromgarasosban?*

— Igen, játszottam benne. Meg lehetett ismerni?

— *Meg. Hogyan került a Nemzeti Színházba?*

— Már több éve dolgozom ott is. A Zalka Máté Katonai Főiskola tánckarát kísértem zongorán, amikor körülbelül 5-6 évvel ezelőtt a tánctanárnő átment a Nemzetibe stúdiósokat és színinövendékeket oktatni és engem is magával vitt. Azóta ott is zongorázom.

— *Ezek szerint az egyetemre is a tánckar zongorakísérőjeként került?*

— Igen, 1957-ben kerültem ide. Szász Béla hívott. Ő alapította a tánckart itt az egyetemen. De ebben az épületben dolgoztam már jóval korábban is. 1915-től 29-ig pénzügyi tanácsosként az akkori

Vámházban.

Akkor még egészen másként voltak a termek, sőt folyosók, meg a lépcsőházak is. 1929-ben áthelyezték a hivatalunkat és így engem is a Szalay utcába.

— *Hogyan került kapcsolatba a zenével?*

— Zenész családból származom, apám zenetanár, anyám hangversenyénekes, a nagybátyám pedig kántor volt. Szóval a zene nálunk családi betegséggé vált. Később, a Zeneművészeti Főiskolán Siklós Albert és Kodály Zoltán növendékeként tanultam zeneszerzés főtanszakon és zongora melléktanszakon. Persze zongorázni már hatéves koromban megtanultam, sőt tizenötéves koromban egyszer már harmóniumon is játszottam. Úgy történt, hogy Losoncról kerékpáron mentem el Lapujtőre meglátogatni egy ismerősömet, amikor az ottani kántort behívták katonának és tizenötéves fejjel nekem kellett játszani az istentiszteleten. Hát így kezdődött a kántorkodásom.

— *Ezek szerint még később is kántorkodott?*

— Természetesen. Mai napig kántori szolgálatot teljesítek a zuglói egyházközség vasárnapi istentiszteletein. 8 órakor Rákosfalván, fél 10-kor a Gyarmat utcában és 11-kor a Bosnyák téri

templomban

orgonálok.

— *Térjünk vissza a Nemzetihez. Hogyan vezetett az út a próbaterem zongorájától a színpadig?*

— Egy nap odajön hozzám Tatár Eszter tanárnő, hogy részt vennék-e egy előadásban. A Háromgarasos operában kéne valamit énekelnem ötödmagammal. Hosszabb rábeszélés után vállaltam csak el. Jóval később tudtuk meg a konkrét feladatot, hogy minden felvonás végén a bibliából kell énekelnünk. Tehát mind a három finálé ránk épül.

Milyenek voltak a próbák együtt?

Ljubimovval

— Aranyos, szimpatikus ember, csak az a kár, hogy oroszul beszél. Simon Zoltán, a karnagyunk egyszer elárulta neki, hogy velem nem lesz sok gondja, mert aktív kántor vagyok civilben. Azóta nem tudom megelőzni a köszönésben. Máskülönben rendkívül szigorú ember. Volt, hogy naponta kilenc órát próbáltunk, nagyon fáradtak voltunk. Néha egy jelenetet ötször-hatszor is megismételtetett.

— *A színészekkel nem voltak összetűzései?*

— Nem, a színészek elismerték tudását és maximálisan engedelmeskedtek neki.

— *Pista bácsiékkal elégedett volt?*

— Igen, sőt amikor karácsonykor újra látta a darabot, főleg nekünk, idősebbeknek gratulált.

— *Ön játszik a Nemzetiben, zongorán kíséri a stúdiósokat, az egyetemen is dolgozik, nem sok ez?*

— Nem, tulajdonképpen a munka tart életben. Egyébként ezenkívül dolgozom a Katonai Főiskolán is. Ha valami fáraszt, akkor azt leadom. Néhány évvel ezelőtt még kottákat másoltam, de fárasztott — abbahagytam. Amíg az egészségemmel nincs baj, addig dolgozni akarok. 1946-ban gerinccsigolya gyulladásom volt, eszméletlen voltam, amikor a mentők bevittek. A bátyám megkérdezte az orvost, hogy megérem-e a jövő hetet. „A holnapot sem” válaszolta. Hát azóta eltelt harminchat év, és én dolgozom még most is. Nem a pénzért csinálom, hiszen megvan mindenem nekem is, a családomnak is. Az a lényeg, hogy el legyek foglalva.

— *Gondolom, elég sokat keres, mire költi?*

— A feleségemnek gyűjtögettem. Megbeszéltem a családommal, ha meghalok, akkor fizessenek neki ugyanannyi kosztpénzt, amennyit tőlem kapott. Legalább anyagilag ne érezze meg a halálomat. Sajnos három évvel ezelőtt meghalt. Hát azóta nemigen van mire spórolnom. Az unokáimnak fizetek egy takarékbetétkönyvet, és a hasamtól sem vonok meg semmit. (Büszke mosollyal előhúz egy negyedkilós, szép, lyukacsos ementáli sajtot a táskájából.) Látja, a sajtot azt nagyon szeretem. De hát a vesém az nem jó.

Egyszer kerestem a Gyarmat utcai templomban, késtem, már nem volt ott. Az orgonán azonban volt egy tábla és az mindig ott is van. IZÁK ISTVÁN ADOMÁNYA.

(Januárban volt 25 éve, hogy az egyetemünkön dolgozik, talán jólesett volna neki, ha egy illetékes azt mondja, gratulálunk, esetleg köszönjük.)

Lux Walter

Közgazdászok felső fokon

A Plehanov nevét viselő moszkvai népgazdasági főiskola 1982-ben ünnepli fennállásának 75. évfordulóját. Ez idő alatt több mint kétszázezer szakembert adott a szovjet népgazdaságnak.

Borisz Mocsalov, az intézet igazgatója beszélt a főiskola munkájáról.

— A főiskola egykori hallgatói közül sokan a népgazdaság kulcspozícióiban dolgoznak. Az Állami Tervhivatalnál például minden második dolgozó intézetünk diplomájával rendelkezik.

— *Az iskolának jó híre van. Nem könnyű bejutni ide. Mivel magyarázható a népszerűsége?*

— Például azzal, hogy az utóbbi esztendőkben jelentősen megnövekedett az intézet tudományos potenciálja. A tanárok közül több mint nyolcvanan rendelkeznek a tudományok doktora és ötszázan a kandidátusi címmel. Nagyon jó a kapcsolat az oktatás és a népgazdasági gyakorlat között. A hallgatók gyakorlati témából készítik diplomamunkájukat és a védés a patronáló vállalatoknál történik. Minden végzős hallgató terv szerint kapja meg munkahelyi beosztását. A minisztériumok és intézmények a szó szoros értelmében ostromolják kérelmeikkel az Orosz Föderatív Szovjet Köztársaság Tervhivatalát, hogy további kontingenst jelöljenek ki számukra a Plehanov főiskola hallgatóiból.

— *Az SZKP XXVI. kongresszusa elismerően szólt a szovjet felső- és középfokú szakmai képzés sikereiről. Ugyanakkor szó esett arról is, hogy ezt a rendszert tovább lehet és kell is fejleszteni.*

— Egyes oktatási programok sajnos elmaradnak a mai követelményektől, a gazdasági és tudományos-technikai fejlődés jelenlegi színvonalától. A mi célunk továbbmegy: betekintünk a jövőbe is. Kivált most fontos ez, amikor országunk a fejlődés intenzív szakaszába lép, és az anyagi javak termelésének növelése teljes egészében a termelékenység fokozásától függ. Az oktatási folyamatot a főiskola mind a tizenkét fakultásán oly módon építjük fel, hogy magas szakképzettségű szakembereket bocsássunk ki, akik el tudnak igazodni a termelés tartalékainak labirintusában, képesek a gyakorlatban emelni a népgazdaság-irányítás színvonalát. Minden közgazdász számára világos, hogy a termelékenység növekedésének tényezői kölcsönös kapcsolatban állnak egymással, és közülük egyetlenegy módosítása azonnal megváltoztatja a többit is. A gazdaság ebben a tekintetben az emberi szervezetre hasonlít. Nos, a népgazdaság irányításával foglalkozó szervek munkatársainak nagyon jól kell ismerniük ezeket az összefüggéseket, e változások természetét. Szocialista termelésünk hatalmas méretei hallatlan mértékben megnövelik minden irányító szerv felelősségét a hozott döntésekben, mivel realizálásuk anyagi következményei óriásiak. A népgazdasági szinten végzett munka tehát elképzelhetetlen az egész gazdaságról alkotott ideológiai képzés nélkül. Ezért hoztunk létre a főiskolánkon egy új tantárgyat, amit „fogyasztástudománynak” neveztünk el.

— *Mi az, ami még újdonságnak számít az oktatásban?*

— A hetvenes évek második felében számos új aspektussal gazdagodott a képzés főiskolánkon. Ilyen a gazdasági-matematikai rendszeranalízis és az automatizált irányítás. Az elkövetkező években talán beérik a fogyasztócentrikus gazdálkodási rendszert megalapozó „szocialista marketing”, melyet elméletileg nemrégiben dolgoztunk ki. Ennek az a lényege, hogy tanulmányozni kell az ember és a termelés szükségletkielégítésének fokát és jellegét, ennek alapján fogyasztói programokat kell létrehozni, melyek azután szilárd tervekké válnak, és megrendelést jelentenek a népgazdaság termelő és nem termelő ágazatainak. Tavaly véglegesítették a szabványosítási és minőségirányítási tanszéket. És még egy fontos mozzanat: az extenzív gazdálkodás körülményei között úgy készítettük fel hallgatóinkat, hogy eközben viszonylag állandóak voltak tanterveink és programjaink. Ma egészen más a helyzet. Az intenzív szakasz megköveteli tőlünk, hogy az alaptudományágakban problémafelvető előadásokat tartsunk, emellett szélesítsük a szakkurzusok választékát és optimalizáljuk rendszerüket.

— *Az intézetben öt továbbképző fakultás is működik. Itt történtek változások?*

— Természetesen. Az ipartervezési fakultáson például, ahol a Szovjetunió Állami Tervhivatalának és Ellátási Hivatalának munkatársait képezzük tovább, létrehoztuk a menedzseriskolát. A hallgatók, a tanárokkal együtt szimulációs játékokban vesznek részt. Egészen más a képzés ott, ahol az Állami Építésügyi Bizottság munkatársait oktatjuk. Itt a költségvetési normákkal és tervezéssel kapcsolatos távlati gazdasági döntések sokoldalúságán van a hangsúly.

Természetesen az oktatási folyamat ilyen felépítése nem volna lehetséges, ha nem volna megfelelő számítástechnikai bázis és szoros kapcsolat a gyakorlati szervezetekkel. A felsőfokú közgazdászképzésre 1990-ig hallatlanul dinamikus fejlődés vár, amely egyre újabb kifejezési formákat igényel. Emellett a felsőfokú közgazdasági végzettséggel rendelkező szakemberek továbbképzése egyre inkább alkotó jellegű lesz.

E. Janszon
(APN)

Az élő „Gondolkodó”

Látókör

A KÖZGAZDASÁGI SZEMLE 1982/2-es számában olvashatjuk FALUVÉGI LAJOS miniszterelnök-helyettes előadását NÖVEKEDÉS ÉS EGYENSÚLY A MAGYAR NÉPGAZDASÁGBAN címmel.

„Nem pusztán világpiaci árrobbanásokról, cserearányromlásról, eladósodásról van szó, hanem egy olyan nemzetközi méretű pozícióharcról, amely a gazdasági szerkezet küzdőterén folyik... A KGST-országokban az utóbbi években fölerősödtek a nehézségek, főleg az energiaellátás és az élelmiszertermelés terén. Ez megszigorította a szocialista országok közötti áruforgalom feltételeit... Jobbára évről évre kell kiegyensúlyozni az elszámolásokat, s a kölcsönös szállításokban egyre inkább az ún. kemény cikkeket kell egymással szembeállítani. A piaci viszonyok és eszközök gyengesége, s a pénz- és hitelkapcsolatok korlátozott szerepe miatt nehezen fejlődik az együttműködés... *Hovatovább* a minden követelményt kielégítő termékek iránti kereslet határozza majd meg a szocialista országokba irányuló exportunkat is.”

„Az egyensúly további javításának *külső* feltételei nehezebbek, mint amilyenre ötéves tervünk kidolgozásakor számítottunk. ... A beruházásokat ugyan sikerült visszafognunk, de ez önmagában kevés. A műszaki fejlődést, a korszerűsítést, a termékszerkezet átalakítását mozgató, előrehaladó beruházási politikára pedig még nem tudtunk kellő határozottsággal átállni... A munkaerő átrétegződésével, ágazati és szakmai megoszlásának megváltoztatásával és a vezetés megújulásával szemben nehézségi erő hat...”

Mindezek miatt „fontos feladat a gazdaságirányítás rendszerének *komplex* fejlesztése..., hogy

gyorsítsa a társadalmi innovációt

és a gazdasági mobilitást a makro- és mikrokörnyezetben egyaránt!”

Napjaink leginkább felszínen levő kételyeire keres választ nagy lelkiismeretességgel a TÁRSADALMI SZEMLE 1982/2-es számának hasábjain BENKE VALÉRIA, az MSZMP PB tagja.

Magyarországon nyugodt a légkör, de több lett a kétely, az aggodalom, a kritika, a vita — írja. Mivel kapcsolatban? Az életkörülményekkel, a gazdasági helyzettel, a politikai intézményrendszerrel és a szocializmuskép átértékelődésével kapcsolatban egyaránt.

„A kritika és a vita szükséges, sőt nélkülözhetetlen... az *érdek*különbségek jelentkezése, kezelése és a lehetőségek szerinti egyeztetése is elengedhetetlenné teszi azokat.”

Az életkörülmények tekintetében jelenleg a lakás, a gyermekintézmények, az oktatás, a kultúra, az egészségügy és az infrastruktúra más elemei területén lehet és kell előrelépni. A lakáskérdésben „erősítjük az érdekeltségi elemeket az elosztásos formák rovására. A... támogatás ...a *gyermekek* (eltartottak) számát vegye figyelembe... Idővel.. a lakásépítésre szánt állami forrásokat ne az építőipari vállalatok dotálására, hanem az építtető családok közvetlen támogatására fordítsuk.” A településfejlesztésben pedig „a város- illetve községfejlesztés kellő nyilvánossága, egy értelmes demokratizmus érvényesítése sok hibát tenne elkerülhetővé... Ehhez az kell, hogy a tanácsok önállóan dönthessenek... Ez *az önkormányzat gazdasági bázisának* erősítését feltételezi”.

A gazdasági életről: „a magyar népgazdaság... általában mintegy 20-25 százalékkal több anyagot-energiát használ fel egységnyi termék előállításához, mint a fejlettebb európai országok. És sajnos sokkal több élőmunkát... Nagy tehertételünk a beruházások megvalósításának időtartama. Ha ezt az időt sikerülne 20 százalékkal lerövidíteni... az *már ebben az ötéves tervben* észrevehetően növelné a beruházások értékét”.

„Az anyagi és szellemi erőforrások jobb hasznosítására még nem elég erős a *gazdasági kényszer*, hogy a meglevő

feszültségeket cselekvési energiává

változtassuk.”

„A gazdasági törvényeket megkerülni nem lehet!... Társadalmunkat képessé kell tenni a szükséges gazdasági, műszaki, tudományos változások befogadására, a rendszeresen szükséges megújulás gondolati kialakítására és gyakorlati érvényesítésére.”

Sok elem épül fokozottabban a szocializmusképbe e változások során. „Ilyen például az érdekeltség, illetve a szocialista demokrácia... A szocialista demokrácia funkciói közé tartozik az egyéni és a csoportérdekek feltárása, kifejeződésük elősegítése, az érdekek egyeztetése és a kompromisszum kialakítása azért, hogy a közös érdekre alapozva a közös célok és feladatok megkívánta együttműködés létrejöhessen; s hozzá tartozik a kollektívák joga arra, hogy érdekeiket a közérdekkel egyeztessék és érvényesítsék.”

„Kellő nyitottság, de a változások terheinek elviseléséhez okvetlenül szükséges stabilitásérzés is legyen a társadalomban!”

KÖPECZI BÉLA, az MTA főtitkárhelyettese a SZELLEMI HALADÁS ÉS GAZDASÁG néhány összefüggését elemzi a VALÓSÁG 1982/1-es számában.

„A gazdasági folyamatok megújulása a folyamatokat realizáló *emberi* cselekvésmódok megújulásának a függvénye... Teljesen nyilvánvaló (azonban), hogy a társadalom — ha egy bizonyos fejlődési szintet elért — a fennálló körülmények *konzerválására* törekszik... Ez tehát azt jelenti, hogy meg kell találni azokat a nemcsak anyagi... *érdekeket* is, amelyek a megújulást, a megújulás elfogadását segítik elő. Minden változtatás — még ilyen körülmények között is — *konfliktusokkal* jár. Egész társadalomirányítási és

politikai rendszerünk továbbfejlesztésére

van szükség ahhoz, hogy ezeket a konfliktusokat a szocialista társadalom megfelelően, éspedig a haladás érdekében tudja kezelni.”

„Az összes világmodellek nagy jelentőséget tulajdonítanak a kultúrának és az erre fordítható anyagi források mennyiségének. Hazánkban a gzadasági feltételek a fejlődést korlátozzák a következő 5-10 esztendőben... Nem lehet arról lemondani, hogy az *állam* támogassa az értékek elterjedését.” Ráadásul „volt idő, amikor... a túlzott speciálizálódást állítottuk előtérbe az oktatásban”.

Az előrehaladás gátja, hogy a társadalomban általában „a mindennapi, csendes, súrlódásmentes együttélést biztosító értékek, a rendezett életet, a szerény, de folyamatos felhalmozódást elősegítő érdekek játsszák a főszerepet, kisebb a jelentőségük az erkölcsi értékeknek és még inkább azoknak, amelyek az intellektushoz vagy a hatékony cselekvéshez kapcsolódnak”. Éppen ezért most „az ideológiának a *cselekvőképességet* meghatározó szerepét ki kell emelnünk. Ma különösen, amikor nehezebb eligazodni a világ dolgaiban, és a marxizmus sem jelentkezik azzal az egyértelmű tekintéllyel, mint régebben...

Világos, hogy a minőségi követelmények... csak akkor érvényesülnek, ha... a társadalom ezt lehetővé teszi, sőt *érdekeltté* is teszi az embereket abban, hogy ezeket elvállalhassák! ...Tudomány, kultúra, világnézet nem ellenlábasai, hanem szükséges szövetségesei a gazdasági fejlődésnek!”

B. Kiss Tamás

Mostanáig...

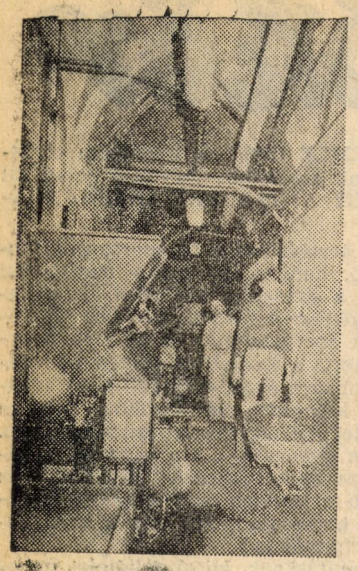

Így kerül a szén a kazánhoz...

Nyomunk egy kis gőzt az I-es előadóba

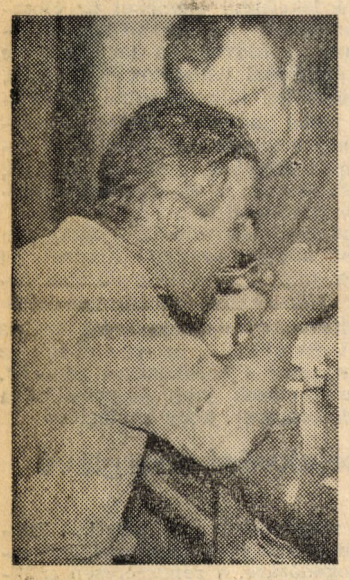

Két talicska szén között — az ebéd

Generálozás közben

Kormolás közben

Kazánavató

A központi épület rekonstrukciójának első — tán kevésbé látványos, de nagyon is „érezhető" — fontos állomására kerül sor a napokban: az új gázkazánok üzembe állítására. A régi, „leköszönő" kazánok ötvenöt éven át, 1927 óta fogyasztották horribilis szénmennyiségeket. (Évente átlagosan 130 vagon szenet tüzeltek el, ez mostanáig több mint 7000 vagont jelent: egy ekkora szerelvénnyel körül lehetne érni Budapestet...) Évről-évre két (szerencsés esetben három) munkás mozgatta meg ezt a széntömeget — háromszor is: a csúszdától a tárolóig, a tárolótól a kazánig, s aztán még onnan belapátolva a kazánba. Ráadásul mindezek 25-30 százalékát salak formában ismét mozgatni, szállítani kellett.

Az új gázkazán mellett e nehéz munkák egyszer s mindenkorra megszűnnek. (Cserébe a bonyolult, jelentős részben automata berendezések kezelése megfelelő szakértelmet kíván.) Hatalmas a teljesítménybeli különbség is: míg a régi kazánok egyenként 750 ezer kalóriát „termeltek" (a három kazán esetében tehát 2250 ezer kalóriáról van szó), addig ezek a gázkazánok egyenként egymillió kalóriát produkálnak — a hat új kazán együtt tehát csaknem háromszor akkora hőt termel majd, mint a régiek együttvéve.

Nemcsak az éveken át tartó nagy gond (állandó fűtési problémák) megoldását jelenti majd ez a mostani üzembe helyezés, hanem immár tényleges „jeladás" a rekonstrukció megkezdésére, és megkezdhetőségére. Enélkül nem lehetett volna az alagsort felszabadítani, az egész építéssel várni kellett volna.

Még csak annyit: ha most a napokban nagy lesz a meleg az épületben, az nem az új berendezés feletti (pazarló) öröm kifejezése, csupán az elkerülhetetlen próbaüzem, amit teljes kapacitás mellett kell lefolytatni. (Az igazi — fűtési — „kánaán" egyébként majd az lesz, ha nemcsak a kazánok, hanem az egész fűtési hálózat (radiátorok és csőrendszerek) felújítására is sor kerül, amely végképp garantálni fogja, hogy minden eldugott szobába eljut a várva várt meleg. De hát ez már végképp a rekonstrukció zenéje...)

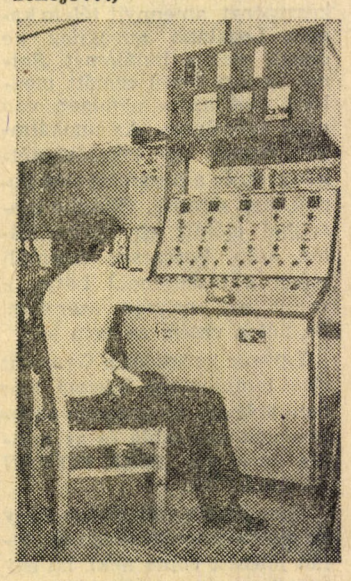

A központi irányító pult

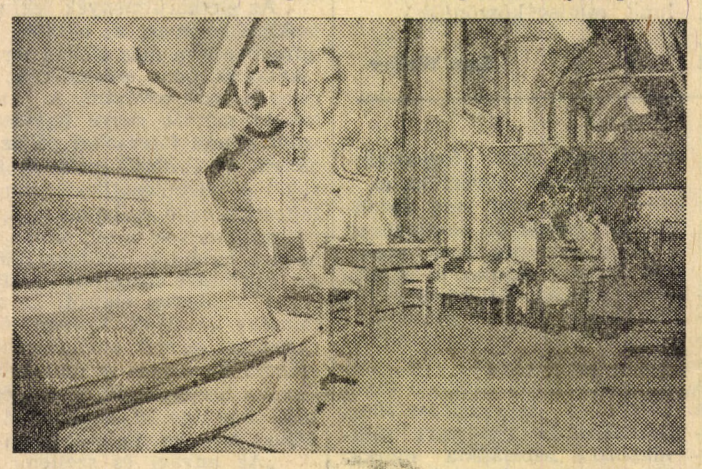

A három öreg kazán

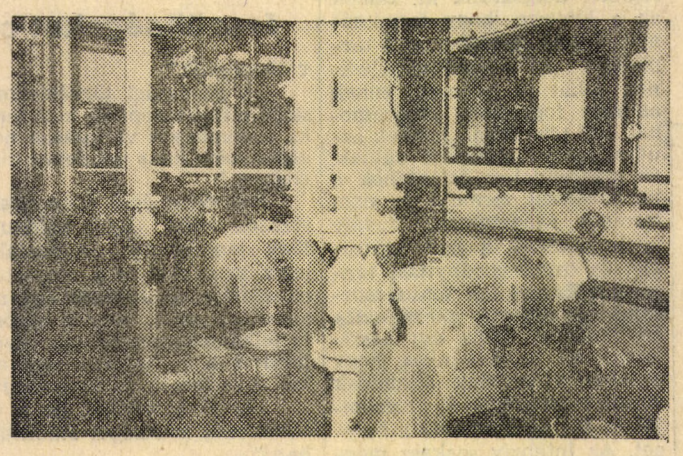

A 6 db új gázkazán

A felvételeket Ressely Béla készítette

...és ezután

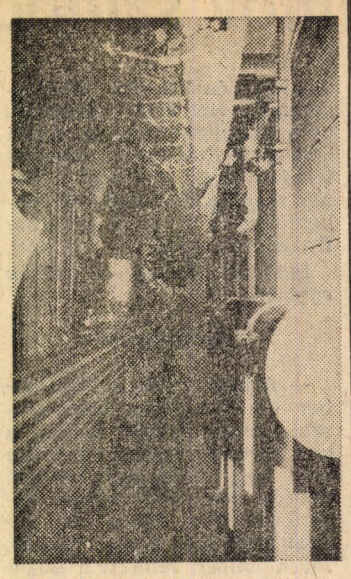

És így kerül a gáz a kazánba...

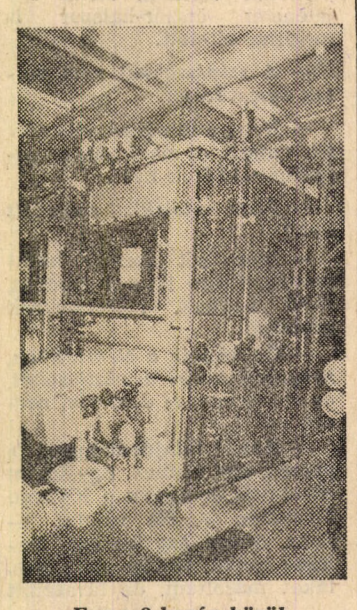

Egy a 8 kazán közül

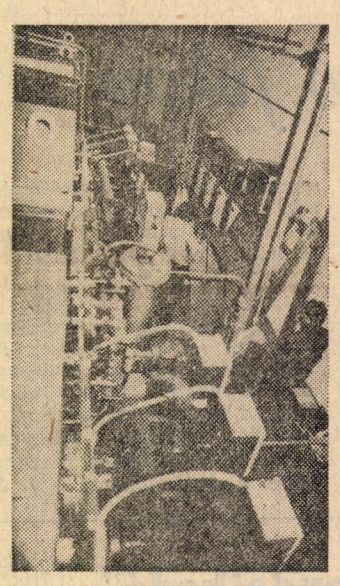

Az egyik gázkazán tetejéről a lelátás

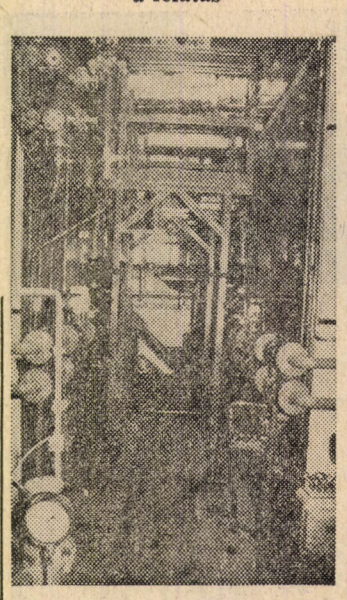

Két kazán között

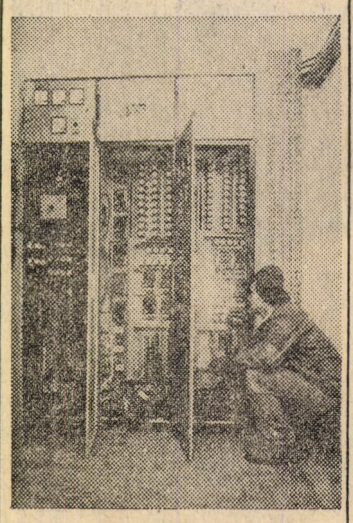

A biztosítékszekrény

Égszakadás – földindulás

Sokan várták izgatottan március 10-ét. Különleges eseményeket jósoltak ugyanis egyes amerikaiak erre a csendes, sőt mondhatnám szürke szerdára.

Reggel kiadós és kellemes úszással kezdtem a napot. Barátommal ugyan összenéztünk a Gellért uszoda medencéjében, amikor gyanúsan buborékolni, pezsegni kezdett az addig nyugodt víz, de mielőtt pánikot kelthettünk volna, rájöttünk, hogy ez még nem a szökőár, hanem csak egy speciális szolgáltatás. A kabinos is feltűnően udvarias és beszédes volt, de mint később kiderült, pár napja van csak ezen a munkahelyen, s még meg kell nyernie a kuncsaftok szívét.

Aznap kupaszerda is volt, de mivel csak a honi serlegért játszottak a csapatok, ez sem borzolta különösebben a kedélyeket.

Koivisto Moszkvában, Kadhafi Bécsben, Arafat Berlinben, Havasi Ferenc Prágában tárgyalt, Londonban sztrájkoltak, Salvadorban harcoltak, itthon pedig elkezdték mosni az Erzsébet-hidat. Ez sokakban megnyugvást keltett.

Talán csak a Kulich Gyula térieket éreztek némi riadalmat, amikor az útburkolatot váratlanul felszakította a kitörő víz, s csaknem 80 köbméteres gödröt mosott ki. De aztán kiderült, hogy csak egy főnyomóvezeték mondta fel szokásos módon a szolgálatot. Ekkor már a Szűz utcában is megnyugodtak, s igaz ugyan, hogy csak este, de ők is tiszta vizet önthettek a pohárba.

Az egyetemen sokan jelen voltak szerda délután a Liska-szeanszon. Hernádi, Jancsó, Liska és a többi meghívott vagy hat órán keresztül vitatkozott az ismert vállalkozói modellről. Akadt olyan a jelenlévők között, aki világvégét emlegetett, de hát azért különösebb égszakadást, földindulást ez az összejövetel sem okozott.

Egyszóval szerdán egy újabb világvégén estünk túl. A Mikroszkóp Színpadon egyébként aznap este a Hogyan? Tovább! című darabot játszották.

B. L.

Bravó lányok!

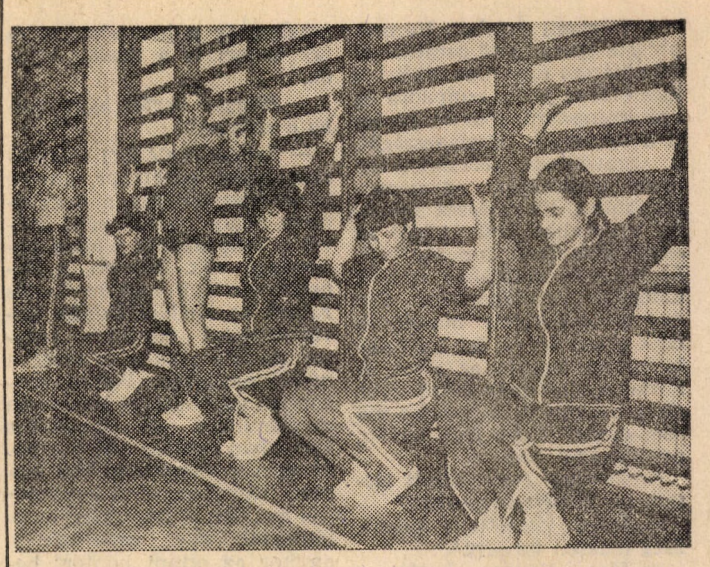

Sportrovatunk rendszeresen beszámol az egyetemünkön működő szakosztályok életéről, tevékenységéről, eredményeiről. Ezúttal a *kosárlabdázó lányok kerültek érdeklődésünk középpontjába.* Hogy miért éppen most, ez egyáltalán *nem véletlen,* hisz az elmúlt esztendőben *igen szép eredményt értek el.*

A nemzeti bajnokság II. osztályában játszottak az őszi fordulóban, a *16 csapatból álló csoportjukban megszerezték az első helyet.* A tavaszi rajt is jól sikerült, *biztosan őrzik vezető pozicióju kat a tabellán, sőt az egyik nagy riválist, a Székesfehérvári Sportiskolát saját pályájukon biztosan 65 : 47-re győzték le.* Ha tovább tart a csapat jó lendülete és formája, *jó esélylyel pályázhatja meg a tavaszi idény első helyét is, ami azt jelentené, hogy feljutnak az I. osztályba,* de addig még *le kellene győzniük a másik két nagy vetélytársat is* (a Duna Cipő és a Kandó Kálmán Műszaki Főiskolát), akik a Közgázt követik a bajnokságban, egy, illetve két vereséggel.

Az eredeti tervek szerint *a bajnokság június 16-ig tartott volna, de lányaink május végén Szófiában a közgazdaságtudományi egyetemek nemzetközi tornáján vesznek részt, és ezért a bajnoki mérkőzéseiket sűrített menetben bonyolítják le,* ami nem kis megterhelést jelent az amúgyis feszített tempó mellett. *A nemzetközi tornán a Prágai Közgazdaságtudományi Egyetem csapata számít a legjobbnak,* a favoritnak, de *a mi egyetemünk jó esélylyel száll harcba az előkelő második helyért.*

A csapat *szakszerű edzéseit Tóth Andorné tanárnő-edző 1974 óta vezeti. Nem kis része van abban, hogy a csapat 1976-ban felkerült az NB II-be.* Azóta kosarasaink a csoport legerősebbjei közé tartoznak: háromszor III., egyszer IX. és kétszer IV. helyezést értek el. *A feljutás lehetőségéhez ilyen közel azonban még sohasem álltak.*

Kosaras csapatunk *döntő része diákokból* — egyetemistákból és *néhány középiskolásból — tevődik össze.* Ezért eredményük annál is figyelemre méltóbb!

Jelen pillanatban öt csapattal vesznek részt a nemzeti bajnokság különböző csoportjaiban: az NB II-ben egy csapat két tartalékkal, az 1960. után született játékosokból álló juniorokból is létezik még egy Spartakiád-csapat, amelyben leigazolás nélküli játékosok játszanak. Ez utóbbi bajnokságait a Közgáz rendezi — bonyolítja. *Mérkőzéseikre a heti háromszori edzésen készülnek fel a játékosok, de a legjobbakhoz való felkerülés után bizonyára még többre lesz szükség.* Azt hiszem, kosaras lányaink legjobbjai megérdemlik, hogy — a teljesség igénye nélkül — neveiket felsoroljuk. *A csapat kapitánya Móricz Gáborné, Ternai Kati (számítástech. tanszék), Radócza Andrea (II. évf. pénzügy szak), Juhász Erzsébet (II. évf. közlekedés), Malczki Ilona (IV. évf. közlekedés), Gergely Ilona (I. évf.), Koczka Ibolya (IV. évf. tanár), Tóth Jutka (V. évf. külgazd.) és Galamb Éva (I. évf.).*

További sikereket!

J. T.

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: TILL IMRE igazgató

82—1216. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató